49ՐԴ ՏԱՐԻ Թիւ 1388 Կ. ՊՈԼԻՍ ՈՒՐԲԱԹ ԴԵԿՏ. 30/12 ՅՈՒՆՎԱՐ 1905 16 ՋԻԼԳԱՏԷ 1323 – 30 ԳԵԱՆՈՒՆԸՆ Է.Վ.Է.Լ. 1321

Journal Arménien
MANZOUME-I-EFKIAR
Grand' Rue de la S-Porte,
CONSTANTINOPLE

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ
ՀՐՈՒ Կ'ՈՒՂՂՈՒՄ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
38, Գալաթիոյ Մեծ ճամբայ, 38

Խմբագրութեան ուղղուած գրութիւններ եւ չեն տրուիր

Մանզումէի Էֆքիար

ՀԱՅԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

منظومهٔ افکار
ارمنیجه یومی وسیاسی غزه‌در
صاحب امتیازی : اوهانس فرید
اداره‌خانه‌سی باب عالی جاده‌سنده نومرو ۳۸

ԳՆԱՀԱՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԿԱՆԽԻԿ	Տարեկան	Վեցամսեայ
Գալստեան համար	50 ղրշ.	50 ղրշ.
Պատուանշանաւոր համար	103 »	60 »
Զրաստահմանի համար	25 ֆր.	18 »

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար, տողը 5 ղրշ.
Մէկ անգամէ աւելի ծանուցման համար մասնաւոր պայմաններ

10 ՓԱՐԱ — ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ "ՄԱՆԶՈՒՄԷ„ ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ — 10 ՓԱՐԱ

ՕՐՈՒԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

1905

Ամբողջ տարի մը եւս մտերմական յարաբերութիւններու մէջ ըլլալով մեր ընթերցողներուն հետ, այսօր կը փակենք նոր շրջան մը ալ, յուսալով որ պիտի շարունակուի մեր կապակցութիւնը իրենց հետ 1906ին ալ։

Հաւատացէք թէ կարծուածէն շատ աւելի ծանր է խմբագրին պաշտօնը. ինք առատ սնունդի մը պէտք ունի գոհանալու, և ապա ա՛լ աւելի առատ սնունդ մը մասակարարելու իր ընթերցողներուն։ Խմբագիրը մասնաւորապէս չի գիտեր իր ընթերցողներուն իւրաքանչիւրին թերի կողմերը, և անիկա իր տեսութիւններուն մէջ ընդհանուր գիծերը միայն կ'ամփոփէ, վերէն դիտելով անյաղթուղի էսթեան վրայ՝ որ ընթերցող հասարակութիւն կը կոչուի։ Բայց իւրաքանչիւր ընթերցող դատաւորն է խմբագրին, որ իւրաքանչիւրին ճաշակին և պահանջներուն պարտաւոր է համակերպիլ։ Իր պարականութեանց մէջ մեծ թերացող մըն է միշտ Խմբագիրը, քանի որ անկարելի է անոր՝ գոհացնել ամէն ճաշակ և ամէն պահանջ։ Մէն մի ընթերցողի համար թերի կողմ մը ունի խմբագիրը։ Խմբագրին քննադատութիւններուն մէջ շատ քիչ անգամ մասնաւոր անհատներ կը մասնակցուին, բայց մէն մի մասնաւոր անհատ, որ ձանձրոյթը յանձն կ'առնէ խմբագիրը կարդալու, գնահատումէն շատ աւելի յաճախ պահարկումի, դատափետումի վճիռ մը ունի միշտ շրթներուն վրայ։

Ասոր համար ըսի թէ ծանր է խմբագրին պաշտօնը։ Եւ եթէ ընթերցողները հոգին քիչ մը խորհիլ այս պարագային վրայ, նուազ վճռող պիտի գտնուին իրենց քննադատութեանց եւ պահարկումներուն մէջ։

Տարիներու աշխատութիւն կը պահանջէ գրքի մը յօրինումը, և ուշադրութիւն ըրէ՛ք թէ շատ դիւրին է գիրք մը յօրինելը. ան մէ՛կ գաղափարի շուրջ կը դեգերի, ան մէ՛կ յատակագիծ ունի, որուն շուրջը կը դասաւորուին խորհրդածուած նկատողութիւններ, հեղինակին միտքը կազմուած է կանխաւ, և քիչ մը բանագողութիւն, քիչ մը հնութեան եւ սխալներու բազմադիմի ամբոխ մը կը բաւեն մէկուս մը՝ որ կ'ուզէ ինքզինքը իբրեւ հեղինակ ցոյց տալ։

Խմբագիրը ընձառիւծ մըն է. որ աւուր յարուցուած կրթական, վարչական, տնտեսական եւ ընտանեկան խնդիրներու շուրջ իր քննոնցը քաշքշելով պիտի կանայ, պիտի մաշի իմաստասիրական տեսութիւններ ցայտեցնել, եւ հանգամանքներու պէսպիսութիւնը նկատի առնելով, իսկութիւնը ըմբռնել և ըմբռնել տալ ընթերցողներուն։ Ամէնէն աննչան խմբագիրն անգամ այսպէս իր ծանրատաղտուկ աշխատութիւնը ունի։ Մէկուն չհաւնածը ուրիշին անհանգստակ հաւնութեան կ'արժանանայ, մէկուն ժխտականը միւսին հաստատականը առաջ կը բերէ, եւ պարտաւոր եւ դրուատիքի այս տարբերուած հակակշռին տակ պիտի շարժի հէք խմբագիրը, որ արդարեւ աւելի բարեմտութեան, աւելի՛ համակրութեան արժանի պէտք է ըլլայ միշտ։

Հարկ կը տեսնենք վերջացող շրջանի մը առթիւ մեր գործին բնութիւնն ալ համառօտաբար մեր ընթերցողներուն յիշեցնել, անոնց ներողամտութեան ապաւինելով։

Ընթերցողին մտերմութիւնը պարիւ մըն է խմբագրին համար, եւ այդ պարիւն է առաւելապէս խմբագրին վարձատրութիւնը, ըլլա՛յ նիւթական, ըլլայ բարոյական։ Խմբագիրը իր մասնաւոր եւ հոգեկան վիճակին ալքերէն կը քաղէ միշտ իր ամէնէն կենսական օրերը՝ արժանի ըլլալու համար ընթերցողին համակրութեան։ Ոչ նուազ ծանր է նաև ընթերցողին կացութիւնը, քանի որ անիկա ալ իր կողմէն պարտաւոր է իր հոգին քաղել մասնաւոր համար արտայայտուած գաղափարները և հանուած հետեւութիւնները։ Ամէն պարագայի մէջ ընթերցողին համակրութիւնը և հակակրութիւնը առանց ծանր աշխատանքի մը չեն կրնար ի յայտ գալ։

1905ի կողմնակի փակուող դրան վրայ կեցած, կը ներենք մեզի այսքան մը անակնկալ մտերմութեան մէջ մտնել մեր ընթերցողներուն հետ, որպէս զի զիրար աւելի լաւ հասկնալու առթիւ մըն ալ ասուած ըլլանք իրարու։ Հարկ է մերթ ընդ մերթ յիշեցնել իրարու մեր պարտաւորութիւնները, ա՛րքան ալ անոնք մեր պաշտօնին բնութեամբն իսկ ճշդուած ըլլան։

* * *

1905 տարուան ամէնէն մտփանուած իրողութիւնն էր Էջմիածնի Մայր Աթոռին եկեղեցապատկան գրաւուած կալուածներուն յետադարձումը իր հին օրինաւոր տէրերուն։ Երկու տարուան սրամտաւոր աշխատութիւններէ վերջ, Ռուս կառավարութիւնը բարեհաճեցաւ դարձեալ վերադարձնել նոյն կալուածներուն հին մասակարարութիւնը։

Կիլիկիոյ Կաթողիկոսը իմացանք թէ քանի մը վարդապետներ եպիսկոպոս պիտի ձեռնադրէ։ Ամբողջ տարուան մէջ Կիլիկիայէն եկած կարեւոր լուրը ա՛յս էր միայն։ Մեծ յոյսեր դրուած էին Կիլիկիոյ դպրոցական և թեմական բարեկարգութեանց վրայ, կ'երեւի թէ սկզբնաւորութիւնը պիտի սղոնենք յառաջիկայ 1906ին։

Երուսաղէմի Կ. Պոլսոյ Փոխանորդութիւնը վանահայրական Փոխանորդի դերը մը ստացաւ նոր Փոխանորդին պաշտօնավարութեամբ։ Երկար տարիներէ ի վեր նոյն Փոխանորդութիւնը տարբեր պատկանք մը կը ներշնչէր և Կ. Պոլսոյ Պատրիարքարանին կից նախորդ Փոխանորդ Գէորգ եպիսկոպոսին պաշտօնատունը պատկառանքի սակաւ բաժին մը չունէր։ Թերեւս ներկայ ձեւափոխութիւնը աւելի նպատակայարմար ըլլայ Երուսաղէմի վանահայրութեան, խորհին ոմանք, քանի որ վանքին վարչային ամէն տեսակ գործառնութիւնները Պատրիարքարանի հետ կեդրոնացնելու ջանք մը կը տեսնուի հիմա։

Ուսումն. Խորհուրդը կրթական ծրագրին բարեփոխման ոգեաւ, բայց տակաւին բան մը չենք գիտեր իր ըրածէն։ «Նիւտ գուտարեց, յօգուտ առյօգուտ ծրագիրը քննեց» բանաձեւով օրուն մեր հաղորդուեցան Մամուլին։ Բարեփոխեալ ծրագրին հրատարակութիւնը թերեւս պահած է 1906ին։

1905ին Պատրիարքարանի ելմտացոյցը ամէնէն աւելի խնդրոյ առարկայ եղաւ։ Մինչ Տնտես. Խորհուրդը կ'ալխատէր խնայողութիւններ մտցնել և պաշտօնեաներ ղեղչել, անդին կատարուեցաւ 1000 ոսկիի փոխանութիւն մը Բերայի պարտուց բարձման Ցանձնաժողովին։ Եթէ նոյն Ցանձնաժողովը ի վիճակի է այսպէս մեծագումար փոխատուութիւններ ընելու, կը զարմանանք որ ինչո՞ւ չի վերաշիներ Տօլապ Տէրէի աղքատիկ վարժարանը, որ ամէն վայրկեան փլչելու վտանգի տակ է։

Տնտեսական Խորհուրդին խնայողական Ջանքերուն ջիղը մէկէն ի մէկ կտրեցաւ. մնանկութեան մը առթիւ ծագած չփոթ հաշիւ մը։ Տնտեսական Խորհուրդը, որ մինչեւ այն առեն Պատրիարքարանի տեսակ խորհուրդներուն մէջ ամէնէն ձեռներէցն էր, յանկարծ իր գիրքը և վարկը կորնչուց, և այսպէս առթիւ ասաւ որ իրեն դէմ կազմակուած զդացումները յայտնուին հրապարակաւ և վարչային չրջանակներու մէջ։

Տնտես. Խորհուրդին այս անկումը ոչ նուազ յիշատակելի պարագայ մըն է Պատրիարքարանի ապրեգրութեանց մէջ։

* * *

Դեւանդ վարդապետ եկաւ վերջապէս 1905ին և քննութիւնները կը կատարուին, կատարուեցան և պիտի կատարուին։ Գայրզեճեան վարդապետ վրայ հասաւ իր բարձր հասակով Ամասիոյի իբրեւ նուէր մը կախուած Դեւանդ վարդապետին ուսերուն վերեւ։ Երուսաղէմի հաւնուները պիտի կարգադրուին անուշաբոյ նոր տարիին առաջին եռամսեայի մէջ, և Պատրիարքարանը իր քննութեանց արդիւնքը պիտի հրատարակէ գայթակղող միտքերը բուժելու համար։ Դեւանդ վարդապետի մասին, կամ Գայրզեճեան վարդապետի մասին լաւագոյն տրամադրութիւնները ընդհանրացնելու համար։ Երուսաղէմի վանքապատկան գործերու մասին երկու տարուան համբերութիւնը կրնայ ապասել դեռ քանի մը ամիս ալ։ Ամբողջ տարի մըն ալ ապասելու ըլլայ, ինչ կ'ելնէ ոչ։

Երուսաղէմի այս պարագի խնդրէն դուրս թերթերու մէջ ամէնէն աւելի հետաքրքրութեան և խորհրդածութեանց նիւթ եղաւ Թաւանճեան հակաքղեղական մրցանակը, իր տեսակին մէջ քիփքիֆ մրցանակ մը։ Միայն ցաւալի կէտը միշտ ա՛յն մնաց որ Թաւանճեան էֆ. մեր միտքը չհասկցաւ, ինչպէս մենք ալ իր միտքը չհասկցանք, որովհետեւ իրեւ մեր գրածին պատասխան իր գրած նամակը, զոր հրատարակեց Մանզումէ, անձնագովութեան և ինքնակենսագրութեան չուրջ կը դառնար։ Բայց 1905 տարուոյն վերջը անկղմնակալ ոգիով փութանք յայտարարել թէ Թաւանճեան էֆ. արթնամիտ, գործունեայ անձնաւորութիւն մը ըլլալէ զատ, աղքատասէր և մարդասէր անհատ մըն է, ամէն յարգանքի արժանի։ Ցաւանք որ իր չնորհիւ Մայր Եկեղեցիին Վարժարանը վերաշինուած կը տեսնենք 1906ի չրջանին մէջ։

Հիւանդանոցին համար նոր չինութեանց սկզբնաւորութեան չրջան մը եղաւ նաեւ 1905 տարին։ 1906ին ամբողջացած պիտի տեսնենք հիմնարկուած չէնքերը, և դեղարանը։ Մեր համայնքին գուրգուրանքին առարկայ դարձած է նոյն Դիթութեան Ցարկը, և շատ դժուարաւ կրնայ այսուհետեւ պակիլ դէպի հոն միտող համակրութեան հոսանքը։

Կը թուի թէ 1906ին վերապահուած է նաեւ Սկիւտարի մէջ չինուելիք Որբանոցին հիմնարկէքը։

Իր միտեանց Մրցանակի Ցանձնաժողովը 1905ին փոխեց իր ուղղութիւնը, և բանասիրական աշխատութիւններէն աւելի սկսաւ այժ տալ բառարանական աշխատութեանց, որոնց մէկ քանին ալ պարձատրեց ներկայ չրջանին մէջ։ Նոյն մրցանակի ուղղութեան մէջ յառաջադէմ քայլ մը չէր ասիկա, ա՛յ միայն փարատներով հեռացանք աղնիւ կատարին ոգիէն, այլ երկրորդական կարգի վրայ գտնուած գործեր սկսան վարձատրուիլ։ Պանալիքէն մեւ գոյութեան մրցանակի Բարոյ-գիրքը հրատարակուեցաւ 1905ին, կը [illegible] և հետեւաբար ուրախ ենք, առանց ամիսիւած քարոզներուն գրական և կրօնական գնահատութեան մէջ մանելու առ այժմ։

* * *

Ամանորին առթիւ մեր ընթերցողներուն և ընթերցուհիներուն կը մաղթենք երջանիկ տարի մը։ Կը խնդրենք որ աւելի բարեպաշտական եռանդ մը ցոյց տան յառաջիկայ տարուան համար, արժանի իրենց ջերմեռանդ նախնիքներուն, և նոյն իսկ շատ մօտաւոր մեծ-հայրերուն։ Հաւատացէք որ բարեպաշտութիւնը մե՛ր համայնքին համար ամէնէն ներշնչող հոգեկան զօրութիւնը եղած է, ա՛յ թէ կեղծ բարեպաշտութիւնը, այլ լաւ իմացուած մտքի ու հոգիի այն նորոգիչ ու կենդանարար խանդը, որով կը խայտան հոգիները։ Հաւատքը միշտ ամէնէն առաջի առաջնորդն է կեանքի բոլոր գործառնութիւններուն մէջ. ան կը թելադրէ մեզ ճշմարիտ կենցաղի մը չնչող դարդերը, — աղքատասիրութիւն, մարդասիրութիւն, ուղղամտ կենցաղագիտութիւն, անխառն որ մը մեր ընտանիքին հանդէպ, մեր մեծերուն հանդէպ։ Հաւատքէն աւելի ինչ զօրաւոր ազդակ տրնք երեւակայել, որ կազդուրէ մեզ մեր ընտանեկան եւ առեւտրական դժբախտութիւններու մէջ. ոգաւորը ո՛րքան առաջին վայրկեաններուն անտես ընէ հաւատքին մխիթարութիւնը, բայց հաւատացէք որ դարձեալ հաւատքով կը զօրանայ ան, հաւատքով կը վերանորոգուի։ Նախախնամութեան ճամբաները անըմբռնելի են, անոր գործելու եղանակները չաճախ կը խաւսափին հասարակութենէն ու դատողութենէն։ Ցայց տուէ՛ք, կ'աղաչեմ, զուտ մարդկեղէն միջոց մը՝ որ հաւատքին տեղը բռնէ այս աշխարհային կենցաղին ծովին մէջ, որ կ'ալեկոծի կը փրփրի յաճախ, բայց դարձեալ Տիրոջ ձայնը կը սրտապնդէ մեզ, ան կը ցուցնէ նաւահանգիստը։

Ընտանեկան և առեւտրական ձախողուածներու մէջ իրաւ է թէ առաջին պահուն վարանումը, յուսահատութիւնը կը տնկուի մեր աչքին. բայց հոգիին արիութիւնը հա՛ս պէտք է առաւելապէս, ա՛յդ մահաշչուկ վայրկեանին։ Հաւատքի հացով սնանող, բարեպաշտութեան եռանդով մեծցող, զարգացող միտքեր չեն ընկճիր բարոյական և նիւթական անանկութիւններու առջեւ. հոգին տարբեր մթիթարական երեւոյթներով կը գեղերիկ կեանքը՝ որ անանելի կը թուի մեզ։ Եւ արդէն հաւատքին ամէնէն կենսական տարրերէն մին այն չէ՞ միթէ որ երբ հարստութիւնը, խելքը, մարմնեղէն զանազան դիւրութիւնները ա՛լ դադրին ելքի ճամբայ մը ցոյց տալէ յուսահատ մեղաւորին, ահա ա՛յն առեն հաւատքին բոցերը ա՛լ աւելի կը ճարճատին, բուռական է որ այդ դրամագլուխն ալ բոլորովին վրայ ասուած չըլլանք։

Հաւատքը վրայ տուող անձերը պէտք է պահ մը անդրադառնան թէ Ինչ հասկնոր են հաւատքի սնանկութենէն։ Աւելի զօրաւոր եղած են, աւելի առկոն, աւելի հարօտուա, աւելի աշխատասէր, աւելի պարտասանաչ։ Ընդհակառակն այդ երկնային բոցէն զրկուած անհատները մարդկութեան ամէնէն ռնմխիթար էակներն են եղած, սէգ, ամբարտաւան, անողորմ, կեղծաւորութենէ միայն սխարտող, վէս արարածներ, որոնք անդեկ նաւ մը պէս կը տատանին ալի լեղի ջուրերուն վրայ։ Հաւատքին հարն էր որ անթեւելի սերունդներով տաքցուց, պահպանեց մեր հայրերուն տոհմութիւնը հոգեկան ամէն իրերու մէջ, եւ մարդկորէն ընտանեկան և առեւտրական ամէն ձախողուածներու մէջ։ Միշտ խորհած եմ թէ մեր հաւատացեալ հայրերուն քրտինքովը, շահասիրութեամբը դեռ մեր ձեռքը կոցած ենք պահպանել մեր ներկայ հարստութիւնը, կալուածները եւ զանազան աշխարհիկ դիւրութիւնները, մեր բնակարանները են. եթէ հաւնի ընենք, շատ քիչերնիս միայն կրցած ենք բան մը աւելցնել մեր չհաւնած հաւատքով հայրերուն ժառանգութեան վրայ։

Սահելու վրայ եղող եւ երկու արշալոյսի կեանք ունեցող 1905 տարիին մէջ կրօն. գայթակղուցէք դէպքեր և արարքներ պատահեցան, ամենամեծ մասամբ հաւատքի բացակայութենէն առաջ եկած։ Ցաւալի է, յոյժ ցաւալի է որ մեր կղերականներէն ոմանք գայթակղութեան հսկաներ հանդիսացան տխուր կերպով։ Այս տարիին մէջ էր որ համբաւաւոր Կորիւն վարդապետ իր հայաբեկեղեցական լրծունքը թափեց, գայթակղուցիչ ըմբռան յայտարարութիւններ ընելով կրօնքին դէմ, որուն սպասարկուն և տպաւորեան է ինքը։ Կրօն. Ժողովը հրաւիրեց զայն մեծ հանդիսաւորութեամբ յանձնաժողովն ընել իր դրուածներուն,— չըրաւ, և յայտարարեց որ պիտի չընէ։ Իրատոթիւն առաջնորդին վրայ չարաթներով լրագրական տիւնակները լցուեցան լաւագոյն դատի մը արժանաւոր փաստիկոսութեամբ։ Իր պաշտօնին բնութիւնը չըմբռնող հաւատիրոնի մը բացայայտ վաւերաթուղթ մը ստանալու դատապարտուած է նոյն Առաջնորդին ինքնագիր պաշտպանողականը, որ երեւցաւ Մանզումէի սիւնակներուն մէջ։

Զլզատեան լեռան քամեց ամէնուն վրայ, ա՛յն վարդապետը, որուն ընտանեկան ձախողուածին վրայ ամենքս ալ լսերինք, ձախողուած մը՝ որ մեր ամէնքս արգանատանքին լաւագոյն ծառի պէտք էր ըներ յիշեալ վարդապետը։

Բայց թողուցէք այս տխուր իրողութիւնները, և փութանք մաղթել որ յառաջիկայ նոր տարին կրօնական զգաստութեան լաւագոյն ոգի մը բերէ մեր եկեղեցականներուն վրայ, և անոնց մտքուր աղօթքովը ալ՝ մեր՝ աշխարհականներուս վրայ։ Մաղթենք որ մեր եկեղեցականները լաւ ըմբռնեն սա՛ կէտը թէ վարչային ամէն ձեռնհասութենէ աւելի և վեր իրենց պաշտօնը առաւելապէս հոգեկան է, պիտի ըսեմ բացարձակապէս կրօնական է, և եթէ —Ջորդ-կան կամ թաղային գործերու չրջանակին մէջ ուզեն իրենց մտքին բոլոր գործունէութիւնը, զանց ընելով բուն հոգեւորականի պարտականութիւնը, մեղանչած կ'ըլլան իրենց ուխտին դէմ։ Անոնք եթէ լրջորէն իրենց պաշտօնը ըմբռնեն, իբրեւ հոգեւորական միշտ աւելի կրնան ազդել առաջնորդական և թաղային գործերու մէջ, իրենց պատկառանքը մեծ կ'ելլայ իրենց տուած յորդորներուն և պատուէրներուն մէջ։ Եթէ հոգեւորականը կորսնցնէ՝ իր պաշտօնին ծանրութիւնը, ան ընա՛ւ չազդեր այլ եւս աշխարհականին վրայ։

Աշխարհականին և հոգեւորականին ուղղող յարաբերութեանց հաւասարակշռութիւնը կորսուած կը թուի, և հաւատքին պակասութեան պատճառներէն մին ալ այս է ապահովաբար։ Հոգեւորականը իր դիրքը չի կրնար պահել, և աշխարհականը նուազ սկսած է պահել իր յարգանքը հանդէպ հոգեւորականին, մինչդեռ դիրքի ու յարգանքի փոխադարձ սերտ միութիւնը ամէնէն ընծիր միջոց մըն է եկեղեցիին ու կրօնքին կապերով զուգորդելու օրիրներն ու միտքերը։ Աշխարհականին մէջ ո՛րքան պակսեցաւ հաւատքը, ա՛ն քան ալ երեւան եկան անոր աչքին հոգեւորականին մէջ եւ ինչո՞ւ վաշխառուն սարսռուած է խցիկին մէջ փակուած մնալ։

Անգլիացին ու աղջիկն ալ իրենց ժամանցին նկատմամբ բացատրութիւններ տուին երիտասարդին որ այսպէս բաւական տեսակցելէ ետք մեկնեցաւ։ Ոսիկան Շօլզէ որ հեռուէն կը դիտէր Լավառէտի ու անգլիացիներուն յարաբերութիւնը, երբ երիտասարդը քովը վերադարձաւ,

—Անգլիացին երէկ աւելի զգուշաւորութեամբ կը վերաբերուէր ձեզ հանդէպ, ըսաւ, մինչդեռ այսօր բնաւ զգուշութիւն չէր ցուցներ։

—Բնական չէ՞ք գտներ, պատասխանեց Լավառէտ։

—Ո՛չ, ես Անգլիացիին ընթացքը բնական չեմ գտներ. ձեր դիրքը ուսնեցող մէկուս մը հանդէպ պէտք էր որ զգուշաւոր ընթացքի մը հետեւէր.

—Անգլիացիին տեսակէտով ես ամբաստանուած մէկը չեմ այլեւս, անիկա համոզում դոյացուց իմ անմեղութեանս նկատմամբ։

Լավառէտ այս խօսքերը փոխանակելէ ետքը, սուլելով՝ չոգենաւին միւս կողմը գնաց, իսկ Շօլզէ յենարմին կրթնած չարունակ կը մտածէր ու կ'ըսէր ինքնիրենը թէ,

—Աչքը հոգիին թարգմանն է, բոլոր փիլիսոփաները համաձայն են այս վարդապետութեան վրայ. ես Ռօզենթալի աչքերուն մէջ տարակոյսի, կասկածի, երկիւղի և կամ յանցապարտութեան հետք մը գտած չունիմ. բայց եթէ յանցաւոր չէ, այս գրպանիս վաւերաթուղթն ի՞նչ է։

Ոսիկանը միտքը կը չարչրկէր ժամերէ ի վեր, առանց կարող ըլլալու ասոյգ մեկնութիւն մը տալ այս մութ գործին։

«Վօլկա» չոգենաւը ամուսն տասնիսօթին ու տասնրեքին յաղորդարար այցելեց եօթը ութ նաւահանգիստ ու եռաքը երկու ժամու չափ կանգ առնելով կերչի առջեւ, կրկին ճամբայ ելաւ Լավառէտ պահ մը խցիկին մէջ ա՛ռանձնացաւ։ Իսկ Շօլզէ ընկերակիր Միլլէրը կանչելով՝ անոր հետ մէկ տեղ՝ տախտակամածին վրայ ելաւ. լուսինը կ'արձակաղօծէր Խրիմի թերակղզին որուն գեղատեսիլ ափունքը կարելի էր դիտել չոգենաւին մէջէն. Շօլզէ, պահ մը լուռ ու մունջ բնութիւնը դիտելէ ետք, Ռօզենթալն Լավառէտի ինքնութեան նկատմամբ եղած կասկածները յայտնեց Միլլէրի որ խօսք առնելով,

—Այդ կէտը իմ ալ ուշադրութիւնս գրաւեց, կամ այս մարդը յանցաւոր չէ եւ եթէ յանցաւոր է ամենասոսկալի տեսակէն տարբերութ մըն է, որ կրնայ այսպէս իր ինքնութիւնը օգտել։

—Ըսել է դուք ալ այդ կարծիքէն էք.

—Անգամ մը այս մարդուն ընթացքը հեռադիտակը չկրնար տարբեր կարծիքի մը յանգիլ. ամենուն մտաանդութիւն ըսած բանը չունի, ընկերը բարեկամենէն կը ճաթի, եթէ ձեռքէն գայ չոգենաւը պիտի ընկղմէ. մինչդեռ Լավառէտ այնչափ հանդարտ է որ մարդ աչխարհի անմեղ մէկ գառնուկը կը նրատակէ զայն. իմ կարծիքովս այն զան անմեղ պէտք է ըլլայ.— Բայց դուն ոսոիկան մըն ես և գիտես որ դատաստանդ մեծ կշիռ ունի այս պարագային մէջ. կը հաւատա՞ս երիտասարդին անմեղութիւնն։

—Անոր անմեղութիւնն հաստատել. հաստատել է նաեւ թէ, ինչպէս ինքը կ'ըսէ, լրագրող մըն է։

—Ուրեմն ես ալ ձեր կարծիքէն եմ, և հիմա իսկ ազատ պիտի արձակեմ զինքը։

—Ո՛չ, աթիկա չի կրնար ըլլալ, պատասխանեց Միլլէր։ Ոսիկան մը իր խղճին թելադրանքներուն միայն անսալով պէտք չէ որ չարժի, մինչեւ վերջը առաջ տանինք մեր փորձը, եթէ մարդը ճշմարտապէս յանցաւոր չէ և մենք սխալած ենք, այն ատեն խիստ սոսկալի բան պիտի ըլլայ։

—Ձեր կարծածին չափ սոսկալի չէ սակայն։

—Ինչ կ'ըսէք։

—Դատաստանս ճիշդ է։ Երիտասարդը չատ բարեհիրա ազայ է, ընկերական ազնիւ եւ վեհանձն բնաւորութիւն մը ունի։ Ատանկ տխալի մը համար ներողամիտ կը դանուի մեզի։

—Ինչ կը կարծէք, զինքը Գազուէն մինչեւ հոս պարապ տեղը բերած ըլլալնուս համար կարելի բա՞ն է որ նեղէ։

—Բաղայոյս եմ որ անոր համար գլէժմանդրական ո և է ցոյց չպիտի ընէ մեզի հանդէպ. արդէն արկածախնդրական կեանքը տիրող մըն է, չե՞ս տեսներ որչափ զուարթ է, կ'ուտէ, կը խմէ կը զուարճանայ։

Երկու ընկերներ այսպէս կարծիքի փոխանակութիւն կատարելէ ետք իրենց խցիկը մտան և խոր քունի մը մէջ թաղուեցան։

(Շարունակելի)

ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ի ԹՈՐԹՈՆԸ 144

ՁՕՒԱՐՇԱԼԻ ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

ԱՇԽԱՐՀԻ ՇՐՋԱՆԸ

ՔԱՌԱՍՈՒՆ ՓԱՐԱՑՈՎ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

ԼԳ.

ՇՈՒԵՊԻՆԴ ՎԵՐԱԴԱՐՁ ԴԷՊԻ ԵՒՐՈՊԱ

Լավառէտ մին Օաէթի ու անոր հորը մանրամասնաբար պատմեց թէ ինչպէս կրցաւ համարումն ու վստահութիւնը շահիլ իր վրայ հսկող ոսոիկասնին և ինչ բանի համար հիմա կրնայ արձակ համարձակ պտըտիլ չոգենաւին

ւորականին ազատութիւնը, նախագահութիւնները, աջերին տեսքը ծանր եւ կաւ անոր, իր հպարտութեան չէրցուց հոգեւորին մէջ ատոբդաւանալը ըլլալ անոր։ Բայց սխալմունք մըն էր առ։ Հոգեւորականը եկեղեցին, կրօնքին ծառայութիւնն կոչուած պաշտօնեան է, և աշխարհականը, ի՛նչ դիրքի մէջ ալ որ գտնուի, յարգանք կը պարտի անոր։ հոգեւորականին ազդեցութիւնը արհամարհանքի առիթ պէտք չէ ընծայէ մեզի, բաւական է որ պարտաճանաչ է։ բարեպաշտ է, գայթակղութեան պատճառ չի տար, պատուական երէց մըն է ան, յարգանքի արժանի եկեղեցական մըն է։ Մեր բարեպաշտ հայրերը երկար բարակը չէին մտածեր, և համակերպող հաւատաքմութեամբ կը պատուէին կը մեծարէին իր ժամուն, աղօթքին, պատարագին անձնուէր կղերականը։ անոր օրինաւորութիւնը կը խնդրէին, ապրանց ծայրայեղ հնարամտութիւն ի գործ դնելու՝ ուտելը, ճարտարամիտը։ վարպետորդին տրոնելու համար հոգեւորականին մէջ։ Եթէ մեր ներքիդին հաւատքը իր բնակութիւնը ունենայ, հոգեւորականութեան դիրքին և անոր գիտութեան ատիճանին վրայ ո՛չ քան ճշգիմ ու բծախնդիր պիտի չըլլայինք, բայց մե՛նք վարանտ ենք, անհաւատութեան եզրը հասած ենք, կրօնական աւանդութիւնները մոռնալու հակամէտ ենք հեզհեզաբ։

1905ի ընթացքին մէջ դարձեալ հին կօրովով, հին թափով մղուեցաւ պայքար մը կուսակրօնութեան դէմ և ամուսնալուծման ի նպաստ։ Եթէ եկեղեցիին հին հատատեալ կարգերուն համաձայն, այսօր Եկեղեցական Ժողով մը որոշէ վերջ տալ կուսակրօնութեան, և ամուսնալուծումը իբրեւ հաստակաց օրէնք հաստատել, մեր հաւանութիւնը բացարձակապէս կուտանք նոր կարգադրութեան։ Բայց պայքարը մղելու եղանակն է որ կը դատապարտենք։ Բացայայտ սխալ մըն է կիրառուած կրօնութեան մէջ պատահած գայթակղելիս դէպքերը ամբողջ կուսակրօն դրութեան վերագրել, և խորիմ թէ ամուսնական աշխարհին մէջ պատահած բոլոր գժտութիւնները, անհամաձայնութիւնները, կռիւ ու կռիւները պիտի անհետանան իսկոյն, եթէ ամուսնալուծումը իբրեւ ընդհանուր օրէնք հրաւիրակուի մեր եկեղեցիին կողմէ։ Մասնաւորապէս մեր համայնքին մէջ ընտանեկան կեանքը հին ատոններէն ի վեր օրինակելի կեանք մը հանդիսացած է։ Ընտանեկան առաքինութիւններով պարծենալու իրաւունք ունեցող համայնք մը եղած ենք, և եթէ հիմա ամուսնական գժտութիւնները շատ կը տեսնուին մեր մէջ, առաջ դարմանը անպատեհ ամուսնալուծումը չէ։ Հաւատքի պակասութիւնը, դատարակութեան թերի կողմերը, մեր ընտանեկան բոլոր շրջանակներուն մէջ աշխարհիկ, տարաշխարհիկ օտոլորութիւններու հետեւեմ մուտ գտնելը, առեւարական ձախողութեանց յաճախումը, արբեցութեան մոլութիւնը խլոր, շատ աւելի խոշոր պատճառներ դարձած են՝ նոյն գժտութիւններուն ծնունդ տալու, և հին հատատեալ կարգերուն դէմ արհամարհոտ վերաբերում մը կը սպառնան կը մարեն տակաւ այն նուիրական կայծը՝ որ պէտք է արծարծէ մեր ընտանեկան ու համայնքական կեանքին ներքին օրբութիւնները։ Կրթական ու ընտանեկան նորագոյն բարեկարգութեան մը պէտք ունինք։ դեռ երեկ չէ որ ընտանիք կազմած ենք և դեռ երէկի հաւատացեալ ժողովուրդը չենք։ Եթէ այսօր եւս չանքեր ըլլան մեր աղայոց ու աղջիկներուն դատիրապետութիւնը դնել ա՛յնպիսի հիմերու վրայ, որոնք ամուր կը բռնեն ընտանեկան կեանքը, գարձեալ պիտի նուազին գժտութիւնները և պէտք պիտի չունենանք այնքան գոռալու ի նպաստ ամուսնալուծման։ Հաղարաւոր ընտանիքներու մէջ քանի մը գժտութեան ու գայթակղութեան դէպքեր պէտք չէ այնքան զօրաւոր ըլլան ստորելու ատիճան մեր ընտանեկան կազմաւորութիւնը։ ընտանիքն ալ փոքրիկ աշխարհ մըն է, որ կ'ունենայ իր հակառակ հովերը, փոքրիկ չիթութիւնները։ եկեղեցական իշխանութիւնը օրինական պատիժը սահմանելով, իր ձեռքը զբաղուած հին մէթոտը — քաղցրութեամբ և անկողմնակալութեամբ պատժելու մէթոտը — կիրարկելով։ Եկեղեցին կարող է դեռ սահմանափակելու ընտանեկան գեղծումները և չարիքները։ Իրենց ընտանիքներէն հեռացած գաղթականներ չեւոյտութեան մէջ ապրելով և ունեցածնին կորսնցնելով, չկրնալով վերադառնալ իրենց տունները, երեսի վրայ մնացին անոնց ընտանիքներ, այս դառնութեան երեսէն առաջ եկած մասնակի պարագան պատրուակ բռնելով ամուսնալուծումի մը հարկը երեւան հանուեցաւ։ Իրենց ընտանիքներէն պէտք չէ հեռանան ամուսիններ կարելի եղածին չափ, ահա ասոր դարմանը, որ կ'ընդհանրանայ հետզհետէ։ Իսկ քաղաքներու մէջ պատահած ամուսնական գայթակղելից դէպքերուն կուտամ մը անգամ չեմ տար. անկարեւոր պարագաներ են անոնք, ցանցառ, ազեղ և երկու կողմերն ալ հաւասարապէս յանցապարտ, ա՛նպէս որ եթէ անոնց նոր կին, նո՛ր այր ալ տայ նկեղեցին նոր գայթակղութեանց՝ եղիպիտան, և իրենց կեանքի նոյն անառարեր ու բաց վարմունքը պիտի շարունակեն։ Արեւեան ամուսնութեան պարագան կ'ապժէ՛ր որ այսքան զրաղեցնէր միտքերը, ա՛յդ չքօտի ամուսնութեան պարագան՝ որ երկու տարիէ ի վեր այնքան մեզմէն սպառեց, որովհետեւ լոկ կիրքի և ջղագրգիռութեան արդիւնք էր։ Գրէթէ ամէնքն ալ այս տեսակէն։

* * *

Ամուսնական, ընտանեկան կեանքի բարեկարգութեան համար լաւագոյն ներքին միջոցներ, կրթական ըմբռնումներու օգտակար թելադրութիւններ և հաւատքի ջերմեռանդութիւն մաղթելով մեր համայնքին համար, կը փակենք 1905ի շրջանը, հատատ համոզում ունենալով Եկեղեցիին հոգեկան ազդեցութեան վրայ ի նպաստ ամէն անոնց՝ որոնք անխարդախ և բարեպաշտիկ վերաբերում մը ունին անոր նկատմամբ։ Եկեղեցին վերջապէս կը զորէ տակաւին զգաստացնել այրիացող եկեղեցականները և անկրօն աշխարհականները, և բառնալ թերեւամիտ և շահամոլ անհատներու յարուցած գայթակղութիւնները Եկեղեցիին օգտին և անոր վերանորոգիչ ազդեցութեան դէմ։

ԵՐ. Տ. ԱՆԴՐԷԱՍԵԱՆ

ԱՐՏԱՔԻՆ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՄԷՋ
ՆԱԽԱԳԱՀԻ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆԸ

Վէրսայլի Ժողովը քանի մը օրէն մեծ գործ մը պիտի կատարէ, ֆրանսական Հանրապետութեան Նախագահին յաղորդը պիտի անուանէ։ Յունուար 16 Եշ. օրը Վէրսայլի հին դղեակին մէջ պիտի հաւաքուին Մեթլիոյին և Երեսփ. Ժողովին անդամները լուռ և անբարբառ քննարկութեամբ եօթնամեայ նախագահը ընտրելու համար։ Ֆրանսայի Հանրապետութեան Նախագահը Հռոմի Լատերանեան եկեղեցիին կանոնիկոսներուն կարգը դասուած էր, պատուոյ տիտղոս մը՝ զոր կաթոլիկ եկեղեցին Հանքի Դ.էն ի վեր [illegible] Ֆրանսայի պետական գլուխներուն։ Եկեղեցիին և Պետութեան բաժանմամբ, Մ. Լուպէ Յունուար 1էն ի վեր կորսնցաց այս եկեղեցական արժանիքը։ Նոր ընտրուելիք Ֆրանսական նախագահը առաջին զուտ աշխարհական նախագահը պիտի ըլլայ։ Հին աւանդութիւն մը այսպէս անհետ կ'ըլլայ։

Նոր Նախագահը բոլորովին տարբեր Ֆրանսա մը պիտի գտնէ իրեն առջեւ։ Այլեւս տակաւին կրօնք չկայ հոն, աշխարհին նոր միաք մը թափ առած է բոլոր գլուխներուն մէջ։ Պետութիւնը յատկապէս պաշտպանելիք կրօնք չունի, որ իր կարգին տիրապետէ, ոգդէր անոր վրայ։ Այս պատճառաւ նոր նախագահին ընտրութիւնը մէկէ աւելի տեսակէտներով չահեկան է յոյժ։ Մերկայտ, և Երեսփ. Ժողովը պարտաւոր է այս անգամ անձերուն դատաստանը ընելով հանդերձ անանց կրօնական սկզբունքներն ալ հաշուի առնել։ Գլխաւոր խումբերուն ընտրելին Մերկայտին նախագահ Մ. Ֆալիէռն է։ Վալտէք-Ռուսոյի պէս Ֆալիէռ չափաւորներուն կարգէն առաջ եկած մարդ մըն է, և հետեւաբար աւելի հաշտարար, աւելի մօտ է կղերային կուսակցութեանց։ Բայց այս չափաւորականները իրենք ալ համամիտ եղան բաժանման, խորհելով թէ կաթոլիկութիւնը միւս համամիտ չէր հատատեալ կարգերուն։ Վալտէք-Ռուսո, կրօնական մաքառութեանց դպրոցէն ելած, բազմահատ Պրըթայները գաւառին մէջ ծնած, ինք առաջին անգամ քաղաքութիւնը ունեցաւ կաթոլիկ ու կղերային դատարակութենէն ազատ պահելու ֆրանսական պատանեկութիւնը։ Վալտէք-Ռուսո լուծեց կրօնական մաքառութիւնները և հետեւաբար անանց հոգեւոր կրթութեան եղանակները, և նոյն իսկ պետական բարձր դատարանին առջեւ առելու մը միայն կը կրէ։ Տուժէ յանցանք չունի ասոր համար, որովհետեւ ուրիշ զուակ ունի, որոնցմէ հինգը մանչ։ Ուստի իր ձեռքէն եկածը ըրած է ֆրանսական հանրապետութեան համար։ Հիմա ալ Ֆրանսա պէտք է իր ձեռքէն եկածը ընէ անոր համար, կ'ըսեն իր բարեկամները։

Վերջերս Տուժէ գիրք մը հրատարակեց.—«Զաւակներուն գիրքը» մակագրով, և լրագիրները Ֆրանսացիներուն ցոյց կուտան անոր հինգ մանչերը, որոնք այդ գիրքը արժեցուցած են խրոշմուած էր բոլոր արուած վճիռներուն մէջ։ Ոչ օք ասոր համար պատարակեց զինքը։ Ֆալիէռ, եթէ ընտրուի, իր չափաւորութեան հաւատարիմ պիտի մնայ, հետեւելով Լուպէի հետքերուն, որ ան ալ մինչեւ վերջը չափաւորութեան կուսակից էր։ Իր ընտրութիւնը կը նշանակէ Վալտէք-Ռուսոյի սկսած քաղաքականութեան շարունակութիւնը, զոր քիչ մը ծայրայեղութեան տարաւ Մ. Քոնպ, և որ Ռուվիէի օրով իր առաջին ատիճանին հասաւ.—Ֆրանսայի աշխարհականացումը՝ եկեղեցիին ու Պետութեան վերջնական բաժանումով։ Մերկայտին և Երեսփ. Ժողովին չափաւոր անդամներուն մեծամասնութիւնը կատարեալ վստահութիւն ունի Մ. Ֆալիէռի վրայ։ Տուժէի ընտրութեան կուսակիցները իբրեւ «կղերամիտ» կը համարեն Ֆալիէռը, և կ'առարկեն թէ իր եղբայրը կաթոլիկ եկեղեցիին մէջ եպիսկոպոս է։ Այս միջոցներով պիտի աշխատին անկարելի ընել Ֆալիէռի ընտրութիւնը ի նպաստ Տուժէի, որ Արմատական մըն է, որուն ընտանիքին մէջ բնաւ եպիսկոպոս չկայ և հաւանաբար ոչ իսկ ա և է հոգեւորական։ Ամբողջ Ֆրանսայի հոգեւորականութիւնը Տուժէի համար կ'աշխատի, օրպէս զի անոր հակակղերային ոգին զայրոյթ առաջ բերէ։ Տուժէի համար կ'աշխատին նաեւ արդի Դանդիէն բոլոր հակառակորդները ու Ազգայնականութեան բարձրագոյն դասակարգերը, Ազգայնականները, զինուորական կուսակցութիւնը, և կղերականութիւնն ալ, ինչպէս ըսինք։ Պէտք է գիտնալ թէ կղերային այս ակաւին մեծ ազատ մըն է ընտրական պայքարին մէջ։

Ընտրական այս խաղը արշիլելու համար Բէլթան, Ժօռէս, Բլէմանսօ և զօրավար Անտրէ ի նպաստ Ֆալիէռի կ'աշխատին, պերճախօս ճառեր արտասանելով Տուժէականութեան դէմ։ Տուժէի ընտրութիւնը պատերազմագրգիռ արտադրութիւններ առաջ պիտի բերէ, կ'ըսեն, Ֆրանսայի մէջ։ Բայց Տուժէ ո՛րքան որ Բաւէնեաքի խմբէն է, բայց աւելի խոհեմն է, աւելի նկարագրի տէր է, աւելի աշխատասէր է, և աւելի մեծ կամքի տէր է։ Տուժէի թշնամիներն անգամ չեն կրնար ուրանալ անոր այս բարեմասնութիւնները, ի բաց առեալ անոր քաղաքական գաղափարները և բախտախնդրական ուղղութիւնը։ Աշխատութեան մարդ մըն է, մասնագէտ մըն է ելմտական խնդիրներու մէջ, և աշխարհի ամբողջ տնտեսական շարժումը գոց գիտէ։ Բայց իր անկեղծ փառասիրութիւնը, իր եռանդնութիւնը, և [illegible] սակցութեան հանդէպ իր բարեյօժար յանձնառութիւնները զինքը իրբեւ վտանգաւոր մարդ ցոյց առած են։ Այս պահուս իսկ չատ մեծ իրարանցումի մէջ է, մինչ իր ախոյեանը՝ Ֆալիէռ՝ ամենայն համեստութեամբ իր գաւառը քաշուած է, ուր իր հակառակորդները չատ աշխատեցան դժուարացնել անոր վերընտրութիւնը իբրեւ Մերակուսական։ Եթէ յաջողին այս նպատակները, Տուժէի նախագահական ընտրութեան հաւանականութիւնը մեծապէս կ'աւելնայ։ Բայց ասով բոլորովին չապահովուիր իր ընտրութիւնը։ Տուժէի հակառակորդները միմիայն անհատներ չեն, այլ ուղղութիւններ ունի իրեն հակառակորդ։ Այս պատճառաւ չի կրնար ընտրուիլ հակառակ իր մարդոց տարած աշխատութիւններուն։ Ինքն իսկ իր ընտրութիւնը յաղթելու համար ամէն բան ըրաւ. ինքզինքը ցոյց տալով։ Անգլիա ճամբորդեց և Լուսարտ թագաւորին կողմէ յանակնկալս ունկնդրութեան ընդունուեցաւ։ Լոնտոնի դեսպան Մ. Բաւսոն ուրիշ դեսպաններուն պէս Տուժէի ընտրութեան կուսակից է։ Տուժէ թագաւորին հետ խօսակցեցաւ Անգլիոյ և Ֆրանսայի մերձեցման վրայ։ Նաեւ յոյս յայտնեց որ այս մերձեցումը աւելի մտերմական ըլլայ։ Մ. Տուժէի լրագիրները հաւատարմութեամբ հաղորդեցին Անգլիոյ թագաւորին բառերը։ Ուստի Տուժէ արտասահմանի ալ ընտրելին եղած է, մանաւանդ Անգլիոյ։ Լուսարտ թագաւորին հետ իր տեսակցութիւնը արդէն գործածուեցաւ իբրեւ նպաստաւոր պարագայ մը իր ընտրութեան համար։ Բայց Տուժէի բարեկամները ուրիշ տիրոջ մըն ալ մէջ բերին ի նպաստ իր ընտրութեան՝ անոր չատ մը զուակներ ունենալը։ Ինչպէս յայտնի է. Ֆրանսայի ընակչաթիւը տարուէ տարի կը պակի, կամ աննկատ յուսելում մը միայն կը կրէ։ Տուժէ յանցանք չունի ասոր համար, որովհետեւ ութը զուակ ունի, որոնցմէ հինգը մանչ։ Ուստի իր ձեռքէն եկածը ըրած է ֆրանսական հանրապետութեան համար։ Հիմա ալ Ֆրանսա պէտք է իր ձեռքէն եկածը ընէ անոր համար, կ'ըսեն իր բարեկամները։

Վերջերս Տուժէ գիրք մը հրատարակեց.—«Զաւակներուն գիրքը» մակագրով, և լրագիրները Ֆրանսացիներուն ցոյց կուտան անոր հինգ մանչերը, որոնք այդ գիրքը արժեցուցած են խրոշմուած էր բոլոր արուած վճիռներուն մէջ։ Ոչ օք ասոր համար պատարակեց զինքը։ Ֆալիէռ, եթէ ընտրուի, իր չափաւորութեան հաւատարիմ պիտի մնայ, հետեւելով Լուպէի հետքերուն, որ ան ալ մինչեւ վերջը չափաւորութեան կուսակից էր։ Իր ընտրութիւնը կը նշանակէ Վալտէք-Ռուսոյի սկսած քաղաքականութեան շարունակութիւնը, զոր քիչ մը ծայրայեղութեան տարաւ Մ. Քոնպ, և որ Ռուվիէի օրով իր առաջին ատիճանին հասաւ.—Ֆրանսայի աշխարհականացումը՝ եկեղեցիին ու Պետութեան վերջնական բաժանումով։ Մերկայտին և Երեսփ. Ժողովին չափաւոր անդամներուն մեծամասնութիւնը կատարեալ վստահութիւն ունի Մ. Ֆալիէռի վրայ։ Տուժէի ընտրութեան կուսակիցները իբրեւ «կղերամիտ» կը համարեն Ֆալիէռը, և կ'առարկեն թէ իր եղբայրը կաթոլիկ եկեղեցիին մէջ եպիսկոպոս է։ Այս միջոցներով պիտի աշխատին անկարելի ընել Ֆալիէռի ընտրութիւնը ի նպաստ Տուժէի, որ Արմատական մըն է, որուն ընտանիքին մէջ բնաւ եպիսկոպոս չկայ և հաւանաբար ոչ իսկ ա և է հոգեւորական։ Ամբողջ Ֆրանսայի հոգեւորականութիւնը Տուժէի համար կ'աշխատի, օրպէս զի անոր հակակղերային ոգին զայրոյթ առաջ բերէ։ Տուժէի համար կ'աշխատին նաեւ արդի Դանդիէն բոլոր հակառակորդները ու Ազգայնականութեան բարձրագոյն դասակարգերը, Ազգայնականները, զինուորական կուսակցութիւնը, և կղերականութիւնն ալ, ինչպէս ըսինք։ Պէտք է գիտնալ թէ կղերային այս ակաւին մեծ ազատ մըն է ընտրական պայքարին մէջ։

ՄԱՐՕՔԵԱՆ ՀԱՐՑԸ

ԳԵՐՄԱՆ ՍՊԻՏԱԿ ՏԵՏՐԱԿԸ

Պերլինի արտաքին գործոց պաշտօնարանէն վերջապէս մամուլին հաղորդուեցաւ Մարօքի գոտիներուն վրայ գերմանական Սպիտակ Տետրակը։ Կը բաղկանայ 39 էջէ և կը պարունակէ 25 վաւերաթուղթ։

Գերման կառավարութիւնը այս հրատարակութեամբ երկու գլխաւոր ապացոյցներու վրայ կը հաստատէ իր ընթացքը։ Նախ կ'ուզէ այնպէս ներկայացնել թէ Ֆասի Ֆրանսական պատուիրակ, Սէն-Ռընէ Թայեանտիէ յանուն Եւրոպայի խօսած է և երկրորդ Մարօքի կառավարութեան մատուցած բարենորոգութեան առաջարկները Մարօքի քաղաքական եւ անտեսական ինքնուրոյնութեան կը հակառակին։

Տետրակին առաջին փաստը եր բաղկանայ Ֆրանսական և անգլիական օրթերներու հրատարակած հաւատաթղթերէն։ Առանց մէջ կը յիշուին Թայմզ և Թուռնալ sk Տեպա։ Թայմզ կը յայտնէր որ Ֆրանսայի պատուիրակը ամբողջ Եւրոպայի չահերը ներկայացնէ, իսկ Ժուռնալ sk Տեպա Մարօքը Ֆրանսական հովանաւորութեան կ'ուզէ հնթակել։ Երկրորդ ապացոյցը կ'առնէ Սպակ Տետրակը Ֆասի Գերման դեսպան. Ֆասէլի պաշտօնական զեկուցագրէն որ գրուած է 905 փետր. 21ին։ Ֆէլ կը գրէ. «Էմիրը այսօր զիս տեսաւ։ Թեան հրաւիրեց։ Ակիա ինձի հաղորդեց թէ Ֆրանսական դեսպանը իրատուութիւն ունի՞ յանուն Եւրոպայի խօսելու։ Ես պատասխանեցի որ մեր կողմէ այդպիսի յանձնարարութիւն մը եղած չէ։ Էմիրը ուրախացաւ որ Գերմանիան Ֆրանսայի չէ միացած։» Ցետոյ առ կը բերուի Բարիզի գերման դեսպան 1905 ապրիլ 14էն գրած պաշտօնական զեկուցագիրը, որ կը յայտնուի թէ «Մ. Տելքասէ կը հերքէ Ֆրանսայի Մարոքեան դեսպանին յանուն Եւրոպայի խօսած ըլլալը։ Մ. Տելքասէ հեռագրով հարցուցած է Սէն Ռընէ Թայեանտիէի թէ իրա՞ւ է որ յանուն Եւրոպայի խօսեր է, և անկէ հետոյով պատասխան ստացեր է թէ բնաւ մարձակած չէ այդպիսի լեզու մը գործածելու։ Տելքասէի այս յայտարարութեան դէմ Ֆասի գերման դեսպանը կը գրէ 1905 Ապրիլ 21էն թ ինք Էմիրէն ունկնդրութեան ընդունուեցաւ. «Էմիրը նախ խօսեցաւ Տելքասէի՝ Մերակոյտին մէջ ըրած յայտարարութեանց վրայ։ Մ. Տելքասէ ըսած էր որ Մարոքի կառավարութիւնը Ֆրանսայի խորհուրդ հարցուցած էր և զանոնք սանայէն ետքը յայտնած էր որ կ'ուզէ անանց հետեւիլ։ Այս լիշեցնելէն ետքը, Էմիրը բացագանչեց. «Ասանք ամէնքն ալ քաղաքակրթեալ սուտ են»։ Ես ալ անոր պատասխանի թէ Ֆրանսացիք կը հերքեն Թայեանտիէի՝ յանուն Եւրոպայի խօսիլը։ Էմիրը բաւ. «Ֆրանսացիք այնպէս յայտարարեցին ինձ»։ Իմ հարցիս՝ թէ ո՞վ էր իրեն յանուն Եւրոպայի խօսողը, Էմիրը պատասխանեց. «Սէն Ռընէ»։ և յայտնեց թէ ինք հարցուցեր է Սէն Ռընէի թէ ո՞ր ժողովուրդներու անունով, քանի որ ինք գիտէր թէ Գերմանիա և Իտալիա այդպիսի յանձնարարութիւն մը տուած չէին։» Մ. Սէն Ռընէ չէր պատասխաներ, և Էմիրին ունեցած կասկածները հաստատեր են։ Կոմս Թաթենպաղ 1905 մայիս 15ի պաշտօնական զեկուցագրով մը կը յայտարարէ թէ ինք ժամ մը տեսակցութիւն ունեցաւ Էմիրին հետ։ «Էմիրը ինձի յայտնեց որ Մարոքը դարերէ ի վեր իր անկախութիւնը պահած է և ելսլ է Տէլքասէի Երեսփ. Ժողովին մէջ ըրած. այն յայտարարութիւնը թէ մենք Ֆրանսայի բարեխորհրդութեան առաջարկները ընդունած ենք, վասն զի Ֆրանսա յանուն Եւրոպայի խօսելու իրաւունք չունի։ Սիզիլն ի վեր արդէն ես չհաստատեցի որ Ֆրանսա յանուն Եւրոպայի կը խօսի։ Մարոքը կատարելապէս գիտակից է որ իր Տէլքասէին ըլլալուն եւ չըլլալուն խնդիրը կը յարուցուի Ֆրանսայի առաջարկներով, բայց վերջին խօսքը իրեն կը պատկանի։» Ասոնք են Սրբազան Տէրտերին գլխաւոր ապացոյցները Ֆրանսայի յանուն Եւրոպայի խօսած ըլլալուն խնդրոյն վրայ։

Ֆրանսա միշտ հերքած է թէ իր բարեկարգման ծրագրով ուզած է Մարոքի անկախութեանը վնասել։ Վարչապետ Ռուվիէ 1905 յունիս 21ին կը գրէ գերման կառավարութեան՝ ի մէջ այլոց. «Մենք՝ Էմիրէն ա՛յ իր պետութեան ներքին և ոչ ալ արտաքին ու զինուորական վարչութիւնը ձեռք անցընելու փորձ ըրած ենք։ Ֆրանսայ չէնք ա՛յ Էմիրին վերահսկական իրաւունքներուն, ա՛յ Մարոքի ամբողջութեան եւ ոչ ալ ուրիշ տերութեանց հետ դաշինքներով ձեռք բերած իրաւունքներուն վնասել։ Ֆրանսա գոհացած է միայն բարեփոխութիւն պահանջելով այն երկրին համար, որուն հետ ընդարձակ առեւտրի մը վայելելու է, եւ որոր ծաղկումն ու բարգաւաճումը թէ՛ իր եւ թէ դաշինքներով Մարոքի հետ կապուած բոլոր տերութեանց եւ ընդհանուր քաղաքակրթութեան շահերուն համապատասխան է։ Սպիտակ Տետրակը կը ջանայ ցուցնել որ Ֆրանսայի կողմէ Մարոքի եղած առաջարկները կ'ապառնան անոր քաղաքական եւ տնտեսական իրաւունքներուն անկախութեանը։ Ֆասի գերման դեսպանը 1905 յունիս 6ին կը գրէ. «Ֆրանսացիք իրենց բարենորոգման առաջարկները գրաւոր կերպով ընաւ չբանաձեւեցին, այլ բերանացի հաղորդուեցան Էմիրին, նախարարներուն եւ ազնուականներուն։ Իրեն եղած կրկնակի խնդիրները՝ իր առաջարկները գիրի առնելու՝ մերժած է Ֆրանսայի դեսպանը։ Ֆրանսայի առաջարկներուն մասին ամենամանրամասն տեղեկութիւն կուտայ Գերմանիոյ Ֆասի դեսպանը՝ իր 1905 մայիս 30ի գրութեամբ. որ Սպիտակ Տետրակին ամէնէն երկար զեկուցագիրն է։ «Ֆրանսայի դեսպանը Մարոքի կառավարութեան նոր գաղափար մը տուած է իր երկրին՝ Անգլիոյ և Սպանիոյ հետ կընքած համաձայնութեանց վրայ։ Ցետոյ յայտարարած է թէ Ֆրանսա առաջ անտարբերութեամբ դիտեց Մարոքի ներքին վիճակը, բայց ետքը վախնալով որ գործին ուրիշ տերութիւններ մի՛ չմտնեն, դաշնագիրներ կնքեց չահակից տերութեանց հետ Էմիրի վերապատասխան իրաւունքներն ու հեղինակութիւնները պաշտպանելու, իր ազդեցութիւնը վերականգնելու և անհրաժեշտ բարեկարգութիւնը ներմուծելու համար։ Ասոնցմէ ամէնէն կարեւորներն են զինուորական և անտեսական բարեկարգութիւնները։» Այս առաջարկներուն Ռընէ Թայեանտիէ կցած է այն սպառնալիքը թէ՝ եթէ տրուած խոստումները չգործադրուին, Ֆրանսայի եւ օտարներու համբերութիւնը հատած ըլլալով՝ Ֆրանսա ստիպուած պիտի ըլլայ այնպիսի միջոցներու դիմելու որ այսօր իրեն հաճելի չեն։ Ցետոյ սպիտակ տետրակը մանրամասն կերպով կը թուէ բանակի եւ տնտեսական բարեկարգութեան առաջարկները, Ֆրանսայի բարեկարգութեան ծրագրին մերժուիլը, անգլիա-ֆրանսական համաձայնութիւնը։

Իշխան Ռոսսոլին, Բարիզի գերման դեսպանը կը գրէ 1905 Ապրիլ 21էն թ ինք Էմիրէն ունկնդրութեան ընդունուեցաւ. «Էմիրը նախ խօսեցաւ Տէլքասէի՝ Մերակոյտին մէջ ըրած յայտարարութեանց վրայ։ Մ. Տէլքասէ ըսած էր որ Մարոքի կառավարութիւնը Ֆրանսայի խորհուրդ հարցուցած էր և զանոնք սանայէն ետքը յայտնած էր որ կ'ուզէ անանց հետեւիլ։ Այս լիշեցնելէն ետքը, Էմիրը բացագանչեց. «Ասանք ամէնքն ալ քաղաքակրթեալ սուտ են»։ Ես ալ անոր պատասխանի թէ Ֆրանսացիք կը հերքեն Թայեանտիէի՝ յանուն Եւրոպայի խօսիլը։ Էմիրը բաւ. «Ֆրանսացիք այնպէս յայտարարեցին ինձ»։ Իմ հարցիս՝ թէ ո՞վ էր իրեն յանուն Եւրոպայի խօսողը, Էմիրը պատասխանեց. «Սէն Ռընէ»։ և յայտնեց թէ ինք հարցուցեր է Սէն Ռընէի թէ ո՞ր ժողովուրդներու անունով, քանի որ ինք գիտէր թէ Գերմանիա և Իտալիա այդպիսի յանձնարարութիւն մը տուած չէին։» Մ. Սէն Ռընէ չէր պատասխաներ, և Էմիրին ունեցած կասկածները հաստատեր են։ Կոմս Թաթենպաղ 1905 մայիս 15ի պաշտօնական զեկուցագրով մը կը յայտարարէ թէ ինք ժամ մը տեսակցութիւն ունեցաւ Էմիրին հետ։ «Էմիրը ինձի յայտնեց որ Մարոքը դարերէ ի վեր իր անկախութիւնը պահած է և ելսլ է Տէլքասէի Երեսփ. Ժողովին մէջ ըրած. այն յայտարարութիւնը թէ մենք Ֆրանսայի բարեխորհրդութեան առաջարկները ընդունած ենք, վասն զի Ֆրանսա յանուն Եւրոպայի խօսելու իրաւունք չունի։ Սիզիլն ի վեր արդէն ես չհաստատեցի որ Ֆրանսա յանուն Եւրոպայի կը խօսի։ Մարոքը կատարելապէս գիտակից է որ իր Տէլքասէին ըլլալուն եւ չըլլալուն խնդիրը կը յարուցուի Ֆրանսայի առաջարկներով, բայց վերջին խօսքը իրեն կը պատկանի։» Ասոնք են Սրբազան Տէրտերին գլխաւոր ապացոյցները Ֆրանսայի յանուն Եւրոպայի խօսած ըլլալուն խնդրոյն վրայ։

Ցետոյ սպիտակ տետրակը մանրամասն կերպով կը թուէ բանակի եւ տնտեսական բարեկարգութեան առաջարկները, Ֆրանսայի բարեկարգութեան ծրագրին մերժուիլը, անգլիա-ֆրանսական համաձայնութիւնը։

Իշխան Ռոսսոլին, Բարիզի գերման դեսպանը կը հաղորդէ թէ Տէլքասէ կ'ընդունի որ անգլիա-ֆրանսական համաձայնութեան վրայ իրեն ըրած յայտարարութիւնը խօսակցական ձեւ ունէր և պաշտօնական զեկոյց մը չէր։ Բաւոլինի այս գրութեան կը պատասխանէ վարչապետ Իշան Ֆոն Պիւլով՝ հետեւեալ կերպով. «Ձեր Վսեմութեան Մարոքի խնդրին նկատմամբ մինչեւ այժմ բռնած ընթացքը գնահատելով, կը գովեմ մտաւանդ այն յանդուգնութիւնը, որով Ձեզի կամ Մ. Պիհուռի միջոցով մեզի եղած կեղծաւոր յայտարարութիւններուն դիւանագիտական պաշտօնական հանգամանք չտնենալը կը հաստատէ։ Այնպիսի կարեւոր պայմանագիր մը, որպիսին է Մարոքի մասին կնքուած անգլիա-ֆրանսական պայմանագիրը, այսպիսի յանուանութիւնով բնականաբար չի կրնար մեզի ընդունելի ըլլալ։ Այնքան մեծ կարեւորութիւն ունեցող խնդիրներու համար գրաւոր զեկուցագիրը դիւանագիտութիւնն նուիրագործուած է ի վաղուց։ Մ. Տէլքասէ կը կարծէ որ անգլիա-ֆրանսական համաձայնութեան՝ պաշտօնաթերթին մէջ հրատարակուիլը տեղի թողած չէ ուղղակի յայտարարութեան մը։ Սակայն Մ. Տէլքասէի յայտի պէտք էր ըլլար այդ երկու յայտարարութեանց հիմնովին տարբեր հնգամանք ունենալը։ Ֆրանսական պաշտօնական զեկուցագիր մը անհրաժեշտ էր ա՛յ միայն փափկանկատութեան տեսակէտով, այլ և առաջ ֆրանսական կառավարութիւնը իր պատրաստակամութիւնը յայտնած պիտի ըլլար բանակցելու պատկանեալ դաշնագրերուն հետ, եթէ անոնք այդ համաձայնութեան մէջ իրենց շահերը չշօշափող խնդիրներ տեսնէին։ Մինչ պաշտօնաթերթի մը մէջ համաձայնութեան հրատարակումը չահակից Տերութիւնները կատարեալ իրաւունքներ մը տալով կը դնէ միայն։» Այս գրութենէն ետքը, 1905 Յունիս 21էն, Մ. Ռուվիէ գերման կառավարութեան կը յայտնէ անգլիա-ֆրանսական համաձայնութեան բնագիրը։

Գերման կառավարութեան դրդռումով Մարոքի է իրը կ'առաջարկէ շահակից պետութեանց՝ դեսպանախորհուրդ մը գումարել։ Գերման վարչապետը արտասահմանի գերման դեսպաններուն ուղղած շրջաբերական գրութեամբ մը կը յայտարարէ որ «կայսերական կառավարութիւնը Մարոքի մէջ բարենորոգութիւն մը ներմուծելու համար ամէնէն աղէկ միջոցը դեսպանախորհուրդի մը գումարումը կը համարի։ Բարենորոգումը կրնայ ներմուծուիլ Մարոքիի դեսպանախորհուրդին մասնակցած Տերութեանց միջոցով, որպէսզի այդ համաձայնութեան 17րդ յօդուածին համաձայն ատրոգրող բոլոր Պետութիւնները ամէնէն նպաստաւորեալին իրաւունքները կը վայելեն Մարոքի մէջ։ Բացի այս իրաւաբանական տեսակէտէն, որոշ Տերութեան մը բացառիկ իրաւունքներ արբաւելով կրնան շահակիցները վնասուիլ։ այս պատճառով անհրաժեշտ է դեսպանախորհուրդը։ Բաց ասոնք, Մարոքի համաձայնութիւնը մէկ կողմէ Մարոքի և միւս կողմէ շահակից Տերութեանց դաշնագրութիւն մը չէ միայն, այլ անիկա միւնոյն ատեն բոլոր մասնակից Տերութեանց փոխադարձ համաձայնութիւն մըն է, այնպէս որ իւրաքանչիւր Պետութիւն միւսներուն տանդէպ պէտք է դաշնագրութիւնը իրր հիմ ընդունի։ Այս պատճառաւ եթէ Ֆրանսա կ'ուզէ բացառիկ իրաւունքներ տանալ Մարոքի մէջ, պէտք է ա՛յ միայն անոր, այլ և բոլոր մասնակից Պետութեանց համաձայնութիւնը առնէ։ Ապա թէ ո՞, Ֆրանսայի ուզած բացառիկ դիրքը Մարոքիի համաձայնութեան դէմ պիտի ըլլայ, քանի որ կարելի է այժմ հաստատ ըսել որ երկրին ներքին վարչութիւնը և ամբողջ բանակը ձեռքը առնել կ'ուզէ Ֆրանսա, հետեւաբար միւս բոլոր կառավարութիւններէն աւելի արտօնեալ դիրքի մը կ

բութիւնը, նոյնպէս և ուրիշ մասնակից պետութիւնները Ֆրանսայի առաջարկներն ալ նկատի պիտի առնեն։ Մ. Ներն ալ նկատի պիտի առնեն 1905 Յուն. Ռուվիէի հարցումին վրայ 1905 Յուն. 16ին վարչապետ Ցօն Պուլլով կը բացատրէ միջազգային բառը։ Դեսպանատիրութիւնը հարկաւ նկատի պիտի առնէ Ֆրանսայի շահը Ալժիրիոյ սահմաններուն վրայ և սահմանակից երկիրներու բարենրացումը Ֆրանսայի կողմէ, որպէս զի Ռուվիէի գլխաւոր բաղադրիչ մասերն ալ մասնակցութիւն ունենան։ Տնտեսական բարեփոխութիւնն ալ միջազգային պիտի ըլլայ, այսինքն զուտ Ֆրանսական Պանքայի տեղ պէտք է գտնուի միջազգային դրամատուն։ Ռուվիէ կը կասկածի դեսպանախորհուրդի գործունէութեան յաջողութեանը, բայց չի մերժեր զայն իր 1905 Յունիս 21 գրութեամբ։ Գերման վարչապետը 1905 Յունիս 25ին կը պատասխանէ որ «գերման դառապարութիւնը բարի է որ Ֆրանսայինը չուզեր Մարոքի անկախութիւնը դպչիլ, բայց ամէն պարագայի մէջ բարւոք չի համարիր որ միայն Ֆրանսա ներմուծէ բարեփոխութիւնները։ Ցնոյ թուելով վերոյիշեալ պատճառները, վարչապետ Պուլլով կը յայտարարէ որ Էմիրը դեսպանախորհուրդի որոշումը աւելի չուսումով պիտի ընդունի քան Ֆրանսայինը միայն։ Վարչապետը կը մերժէ բարեփոխութեանց ծրագիրը դեսպանախորհուրդէն առաջ Ֆրանսայի հետ միասին պատրաստել, և յոյս կը յայտնէ որ Մարոքի դեսպանախորհուրդին օգուտները թէ՛ բոլոր մասնակից տէրութեանց, թէ աշխարհի խաղաղութեան և թէ Մարոքի համար աւելական և արդիւնաւոր պիտի ըլլան։

Անգլիական կարծիքը Գերման Սպիտակ Տետրակին վրայ։ — Սքանցարս կը գրէ։—Բուն խնդիրը այն է թէ Գերմանիա Ալժեզիրասի Ժողովին մէջ ի՞նչ ընթացք պիտի բռնէ, թէ աշխարհի խաղաղութիւնը պահպանելու պիտի աշխատի՞ թէ ոչ։ Բնին որ Սպիտակ Տետրակը ցոյց կուտայ թէ Մարոքի հատատտալ կարգերուն ջատագովն է Գերմանիա, ուրեմն խնդիր չի մնար այլ եւս։ Նոյն վերաթուղթին մէջ կարծիքի ի՛նչ տարբերութիւններ ալ գտնուին երկու Տէրութեանց նախկին յարաբերութեանց մէջ, գերման և ֆրանսական համաձայնութենէն վերջ ա՛լ խնդիր չէ ասիկա։

Թայմզ կը գրէ։—Գերմանական Տետրակը շատ սակաւ, և շատ անհամարձակ պատասխան մըն է Ֆրանսայի Դեղին Տետրակին։ Գերմանիա Մարոքցի պաշտօնատարներուն յայտարարութիւններով իր Տետրակը կը լեցնէ, բայց քաւ կարելորութիւն չտալ կը ձեւացնէ ֆրանսացի պաշտօնատարին ալ յայտարարութիւններուն։ Գերմանիա Մարոքի ներքին գործերուն խառնուելու կերպարանք մը կուտայ իրեն, առաջարկելով որ կարգադրութիւնները միջազգային ըլլան Ասիկա իր հին սկզբունքին դէմ է արդէն, այդ առաջարկութիւնը պիտի չընդունի ո՛չ Ֆրանսա և ոչ ուրիշ Տէրութիւն, որովհետև Մարոքի անկախութիւնը իրենց համագիր բռնած են։

Տէյլի Նիւզ ին հաւնի Սպիտակ Տետրակին ոճին և կը յայտարարէ թէ սիրալ է Սքանցարս այն լուրը որ Անգլիա ինչ որ ալ ըլլայ, պիտի պաշտպանէ Ֆրանսան։ Թերթը կը յարէ թէ այս լուրը հիմնուած այն աղբիւրէն առաջ եկած է, որ սակէց առաջ ալ կ'ըսէր թէ անգլիական նաւատորմիղը պիտի գրաւէ Բրլի ջրանցքը, և 100,000 զօրք դամաք պիտի հանէ Շլէզվիգ-Հոլշթայն։ Մենք հաստատ համոզում ունինք թէ Ալժեզիրասի Ժողովը նպաստաւոր արդիւնքի մը պիտի յանգի, և յարաբերութիւնները նոր ի նորոյ պիտի բարւոքուին ա՛յլ թէ միայն Անգլիոյ և Գերմանիոյ միջև, այլ նաև Ֆրանսայի և Գերմանիոյ միջև։

Տէյլի Թելեկրաֆ կ'ըսէ թէ Պուլլով իշեան շնորհակալութեան արժանի է որ նոր դժուարութիւններ չի յարուցաներ, և ընդհակառակն կը զրաղնէ սա՛ համոզումը թէ Ժողովը արդիւնաւոր պիտի ըլլայ։

*** Իտալական թերթերը սակայն Մարոքի գործերուն ուրիշ արտաքին քաղաքականութիւնը վարդապետ չեն տեսներ, և իրենք իրենց կը հարցնեն թէ Իտալիա ի՞նչ պիտի բաժնուի՞ թէ ոչ Երրեակ Դիմակցութենէն, Անգլիոյ, Ֆրանսայի՞ կողմը պիտի բռնէ թէ Գերմանիոյ։ Ուստի յոյս կը յայտնեն թէ Իտալիոյ պատուիրակ Վիքոմնթի Վէնոսթա իր բոլոր դիւանագիտական ճարտարութիւնը պիտի բանեցնէ պատերազմի մը վտանգին առաջքը առնելու համար։

*** Պերլինէ կը հեռագրեն թէ երբ Ալժեզիրասի Ժողովը չյաջողելով ընդհատուի, ինչ որ անկարելի չի համարուիր, ուրեմն ի հարկէ պատերազմ չի նշանակեր Գերմանիոյ և Ֆրանսայի միջև, այլ նոր պաղութիւն մը երեւան կ'ելլէ։ Գերման պատուիրակին հրահանգ տրուած է յայտարարելու թէ Գերմանիա 1880ի Մադրիտեան Ժողովին հիման վրայ կը մնայ, մինչև որ այդ Ժողովը ստորագրող բոլոր Տէրութիւնք հակառակին չհաւանին։

*** Վիքոմնթի-Վէնոսթայի արտաքին գործոց նախարար եղած ատենն էր որ Ֆրանսայի և Իտալիոյ միջև համաձայնութիւն և բարեկամութիւն կնքուեցաւ, և Իտալիա հաւանեցաւ Ֆրանսայի մարոքեան քաղաքականութեան։ Արդ, Վիքոմնթի թերթերը կ'ըսեն թէ հիմա Վիքոմնթի բռնելիք ընթացքը չհեկեան է։ Ամէն պարագայի մէջ, պարտաւորուած է Անգլիոյ և Ֆրանսայի կողմը բռնել։ Արդէն ասոր համար է եղեր որ նոր արտաքին գործոց նախարարը զինքը իտալական պատուիրակ կարգեր է, իր օրով եղած գործին մէջ չեն երնելու համար։

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԸ պաշտօնապէս լուծուեցաւ Յունուար 8ին, հինգ տարուան շրջանէ մը վերջ։ Լատ օրինի եօթը տարուան կեանք ունի, բայց ընդհանրապէս 3½ տարի կը տեւէ, և բնաւ պատահած չէ որ եօթը տարին լրացուցած ըլլայ։ Արքայական հրամանագիրը կը յանձնարարէ ընտրողներուն Երեսփ. Ժողովին նոր անդամի մը տալ իրենց վստահութիւնը։ Դաւառները ընտրութիւնք կը կատարուին, այդ հրամանագրին երկրորդ օրը, քաղաքներուն մէջ նոյն օրը կամ հետեւեալ օրը։ Լոնտոնի մէջ ընտրութիւնները վաղը, շաբաթ, պիտի կատարուին։ Մինչև Յունուար 26, Երեսփ. Ժողովին 670 անդամներէն 669ը ընտրուած պիտի ըլլան։ Շէլթնամ կղզին երեսփոխանը Փետր.ին պիտի ընտրուի։

ՌՈՒՍԻՈՅ ԵԼԵՒՄՈՒՏՔԸ. — Նախագահ Ալիմական նախարար Մ. Քօքովցեվ, որ Բարլզ կը գտնուի, յայտարարեց թէ Պաստերազմէն վերջ Ռուսիա պարզապէս կը գտնուի նոյն սեղանատրական կարութեան մէջ, ինչպէս պիտի գտնուէր ուրիշ օր և Մեծ Տէրութիւն։ Երբ Հաշտութիւնը ստորագրուեցաւ, ռուս կառավարութիւնը պատերազմական ծախքերը հաշուելով տեսաւ որ 50 միլիոն ռուբլի։ ոսկի փոխառութիւն մը ընելով Բարլզի, Պերլինի, Լոնտոնի, Ամերիկայի, Հոլանտայի և Ռուսիոյ շրջանակներէն, ամէն ծախք պիտի կարգադրէին։ Իր հաւատարիներուն այս տարուան մասն ալ հաշուելով, հիմա Ռուսիա 483 միլիոն ռուպլիի պէտք ունի, որուն մնացեալ մասը պիտի գործածուի Մ. Արեւելքի բանակը Ռուսիա փոխադրելու, և ճարտնի վճարելու ռուս գերիներուն ծախքերը։ Դրամ պիտի տրուի նաև պահեստի զինուորներուն ընտանիքներուն։ Մ. Քօքովցեվ վստահ է որ այս գումարը պիտի կրնայ փոխ առնուիլ արտասահմանէն։

ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆ

ԵԼԵՒՆԱԿԱՆ ԱՐԱՐՔԻՆ ՀԵՂԻՆԱԿՆԵՐՈՒՆ

Թ. ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆ

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 3 ՇԱԲԱԹ

Ժողովս, իր կնոջ հետ, պայթուցիկ նիւթերը իր մօտ պահած է Սամուէլ Ֆայնի Պոլսէն մակնելէն ետքը՝ մինչև եղեռնական արարքէն քիչ առաջ։ Կառքը մաքսատունէն հանուելէն, նախապէս վարձուած կառատուն փոխադրուելէն և ուրիշ գործողութիւններէ ետքը, Լիբա Բրբսի ու կինը Յունիսի վերջերը Պոլիս գալով մէկ քանի օր Օթել Ռուսյեալ մնացին և յետոյ Անգլիոյ դեսպանատան մօտերը՝ տիկին Անանի տունը փոխադրուեցան։ Տասը օր ետքը, ըսելով թէ թարպիս կ'երթան, տան տէրը խաբեցին և Ժողովի ընտրած Բատավիլ աբարթմանին քով փոքր տուն մը վարձելով, հոն փոխադրուեցան։ Այդ օրերը Ռոպինա Ֆայն ալ Պոլիս գալով Բրբսի մօտ եղեռնական արարքին վերջին գործողութիւնները նոյն փոքր տանը մէջ լիովին կատարուեցաւ և անիծապարտ ոճիրը գործադրուեցաւ այդ տունէն մեկնող Լիբա Բրբսի, Ռոպինա Ֆայնի, կառապան Ժորժի և ձիավար Երուանդի կողմէ։ Ժորժի գալով, դէպքին առջի գիշերը, մինչև ուշ ատեն, առանց հետ գտնուած և հետեւեալ օրը՝ այսինքն դէպքին օրը առտուն դարձեալ անոնց մօտ երթալով, հարցուց թէ Բրբս պիտի երթա՞յ Ռոպինայի հետ, ինչ որ ինքը խստիւ մերժեցաւ։ Ժորժ խոստացաւ որ պայթուցիկ նիւթի համար երկաթ ոնուսկ չինուի, որպէս զի պայթուցիկը ազդեցութիւն ունենայ։ Այս գործն ալ կատարեցին Թոբոգամ, Աշօտ ու Մկրտիչ։ Այն ժամացոյցները զոր Բրբս Վիեննայէ Ժորժի ղրկած էր պայթման գործածուելու համար, յանձնուեցան Սիլվիո Բիչիի։ Եղեկպանութեան մասին ունեցած հմտութեանը պատճառաւ։ Սիլվիո Բիչի ալ գնեց գրպանի լապտերներէ բաղկացած և 12 «վոլթ» այժ ունեցող եղեկարական գործիքներ, զոր նոյն ժամացոյցին կապեց և լրացուցչ պայթուցիկին պարտաւորութեան կարեւոր մասը։ Գալով ամբաստանեալներէն իւրաքանչիւրին ունեցած մասնակցութեան, նախ Լիբա Բրբս, Ռոպինա Ֆայն, Ժորժ ու Երուանդ անձամբ գտնուեցան այն կառքին մէջ, որ պայթուցիկը կը պարունակէր և ոճիրին վայրը երթալով ծանօթ եղեռնական արարքը գործեցին։ Սիլվիո Բիչի, Բարլ Եուվանովիչ Աշոտ, Թրատա Եուվանովիչ Թորգամ և Մկրտիչ Ղարիպեան ալ թէև անիծապարտ նպատակին իրագործման և անոր նախապատրաստական գործողութեանց մեղսակից են, սակայն, իրենց արարքին վերաբերեալ օրինական ճշմարտութեան տեսակէտով, առանք մասնակից են եղերելի նպատակին կիրառումը համար պայթուցիկին շինուելուն ու պատրաստելուն։ Ժորիսի ու Տիկին Սոֆի Բրբսի գալով, առանք մարդասպանութեան եղեռնական արարքին մասնակից են. սակայն մարդասպանական արարքին և անիծապարտ նպատակին իրագործմանը համար պատժական օրէնքին տեսակէտով քննութեան արժանի է. հետեւաբար իրենց գործած եղեռնին արդիւնքէն և արժանի եղած պատժին տեսակէտով հարկ է դատել եղերելի նպատակին իրագործման մէջ անոնց մասնակցութիւնը։ Ժորիսի կինը Անանա Նէլէնա, դռնապան Մանուկ, սրճարար Նշան և դռնապան Ատաքել ալ անիծապարտ նպատակին տեղեակ և այդ մասին անոնց հետ միաբան ըլլալով, պայթուցիկ նիւթերը և մասնաւոր գործիքներ, գիտակցաբար իրենց քով ընդունելին։ Տիկին Անանա Նէլէնա ալ, իր ամուսնոյն՝ Ժորիսի հետ, պայթուցիկ նիւթերը երկար ատեն իրենց տունը պահեցին։ Դռնապան Մանուկ, աւտարական նամակատարի մինչև և կնոջ հաստատելով մը իրեն եղած հայերէն վնասակար լրագիրները բաշխեց, քսմբէին անդամներուն թիւը աւելցուց ու իր սենեակին մէջ գաւմարումներու խորհրդակցութիւններ կատարել տուաւ։ Յովհաննէս Թոքալեան, Եղիա Բահաչեան, Յովհաննէս Ղարիպեան, Ֆրօ Պաղասյան, Մանուկ Օթոեան, Մանուկ Քէչեան, Պօղոս Քէչեան և փախստական Յովսէփ, Դարեգին ու Աշոտ ալ այդ յեղափոխական միաբանութեան մասնակցեցան և այդ յեղափոխականութեան միջոցները պատրաստելու համար կարգ մը միջոցներու ալ ձեռնարկեցին։ Անթոն Քոչ Ֆիլիպէ գտնուելով, թէ՛ հոնտեղի յեղափոխականներուն և թէ Պոլիս գտնուող ծանօթ խուզարարներու գործակցութիւնները հետապնդած է։ Երուանդ Ալամաճեան՝ Ֆիլիպէի և Թագուոր Յակոբեան ալ Սոֆիայի մէջ բնակելով, եղերելի նպատակներուն համար բաւական դրամ ղրկեցին Լիբա Բրբսի ու Սիլվիո Բիչիի։ Տիկին Աշքովա ալ քսմբէներու միջև հաղորդակցութեանց միջնորդութիւնը ստանձնելով զբաղեցաւ։

(Շարունակելի)

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷՆ

ԳԱԲՐԻԷԼ Էֆ. ԷԼԿԻՒԶԷԼ, որ երկար տարիներէ ի վեր կը պաշտօնավարէր Յովհաննէս էֆ. Յակոբեանի դրամատան մէջ, մեռաւ առջի գիշեր։ Հանգուցեալը բարեսիրական նպատակներու յաջակցելու համար կապակ մը թողած ըլլալով, Գարեգին էֆ. Մոլոտվաք երէկ Ս. Պատրիարք Հօր յանձնեց այդ կապակիրը։

ԽԱՍԳԻՒՂի Գալֆեան Որբանոցը Մկրտեան Տ. Յովհաննէս Ա. քահանայի միջոցաւ նուէր ընդունեց գեղեցիկ կերպասներու ծրար մը, զոր հանգուցեալ Տիկին Մաքրուհի Դ. Միրասէրեան ի կենդանութեան իր ձեռօք ասեղնագործած է։ Այս կերպասները գեղարուեստական հրաշակերտ մը կը նկատուին, հիւսուած երփներանգ ծաղիկներով և թռչուններու գեղանկար պատկերներով և սահմանուած են պատեղու օգտներ, նստարաններ ու աթոռներ։ Բերայի բարձր դասուն մէջ ոնուանի այս ասեղնագործ տիկինը որ Բերայի արհեստանոցը կազմակերպած և երկար տարիներ զայն վարած է, այս կերպասներուն ծրարը իր կենդանութեան յանձնած էր երկու քոյրերուն Տիկին Մաքրուհի Օտեանի և Տիկին Իսկուհի Հալեանի, բարեգործական հաստատութեան մը նուիրելու համար։ Տ. Յովհաննէս Ա. քահանայ Մկրտեան խնամակալութեան ուղղած գրով մը կը յայտնէ թէ աւանդապահները ի յիշատակ իրենց քրոջ անուան՝ արժան դատած են Գալֆեան Որբանոցին յանկացնել զանոնք, գործածելու համար անոր օրորը, և շատ իրաւամբ, քանի որ ձեռագործի հիւղին մէջ, Որբանոցի արհեստանոցը հետզհետէ մեծ փայլ կը ստանայ և իր արտադրութիւնները կը սկսին նոյն իսկ մասնագէտներու ուշադրութիւնը գրաւել։

ԱՄԱՍԻՈՅ Դաւառ. Ժողովը իր առաջին նիստը գումարած է Դեկտ. 4ին, նախագահութեամբ Առաջն. Տեղապահ Տ. Մահակ Վրդ. Օտապաշեանի և ի ներկայութեան 25 անդամոց, և իր դիւանը ընտրած է հետեւեալ կերպով։— Յարութիւն Գայեան (ատենապետ), Յակոբ Խաչիկեան (դեր-ատենապետ), Մկրտիչ Շերիկեան (ատենադպիր) և Միքայել Նիկողոսեան (դեր-ատենադպիր)։ Ժողովին նախագահը Վիճակին և թեմերուն եկեղեց. և կրթ. գործոց մասին իր ընկամտաւ տեղեկագիրը ներկայացուցած է Ժողովին, որ իր գոհունակութիւնը յայտնած և յետոյ ձեռնարկած է Քաղ. և կրօն. Ժողովներու ընտրութեան և գաղտնի քուէարկութեամբ կրօն. Ժողով ընտրած է հետեւեալներէն։—Տ. Տ. Կարապետ Պուլղարեան, Մամբրէ Ֆախիրեան, Արսէն Թէհրատեան, Դաւիթ Տիլէկեան և Յովհաննէս Սարգեան քահանաները։ Եւ Քաղ. Ժողովոյ ընտրութիւնը կատարուած եւ ընտրուած են.—Տեսուչ՝ Սարգիս Իփէքեան, Յակոբ Խաչիկեան, Յարութիւն Գայեան, Սարգիս Դաւիթեան և Միքայել Նիկողոսեան։ Այս կրօն. և Քաղ. Ժողովները իրենց առաջին նիստը գումարեր և դիւան կազմած են։ Կրօն. Ժողովոյ ատենապետ ընտրուած է Տ. Դաւիթ քհ. Տիլէկեան և ատենադպիր Տ. Մամբրէ քհ. Ֆախիրեան։ Իսկ Քաղ. Ժողովոյ ատենապետ կարգուած է Սարգիս էֆ. Իփէքեան և ատենադպիր՝ Յակոբ էֆ. Խաչիկեան։—Տ. Մահակ Վրդ. այս նորընտիր Ժողովներուն հաստատութիւնը խնդրած է Պատրիարքարանէն։

ՊԱՆՏՐՄԱ-ՊԱՎԼԸՔԼԻԷՐի Պատր. Փոխանորդ Տ. Կարապետ Մ. Վրդ. Մազլումեան, երէկ այցելեց Եբուսաղէմի Պատր. Փոխանորդ Տ. Եղիշէ Մ. Վրդ.ի։

ՍԱՄՍՈՆի նորընտիր առժամեայ Քաղ. Ժողովը Պատրիարքական պաշտօնագրին համաձայն առանձնած է իր պաշտօնը, շնորհակալութիւն յայտնելով կեդր. Վարչութեան և Մ. Պատրիարքին, իրենց ցոյց տրուած վստահութեան համար։

ԳԱՀԻՐԷի ազգ. վարժարանին վերաշինութեան համար ընդարձակ տեղեկութիւններ տրդէն ասկէ առաջ հաղորդած էր մեր թղթակիցը Տիրատ Տանկանեան։ այս անգամ Եգիպտոսի առաջնորդը եւս կը գրէ Պատրիարքարան թէ վիճակին Գաւառ. Ժողովը երկիցս գումարուելով և նկատողութեան առնելով տեղւոյն ազգ. վարժարանին խարխուլ վիճակը և միւս կողմէ ցարդ նիւթական պատճառներով վարժարանին շինութեան յետաձգումը, որոշած է որ դիմում ըլլայ Վսեմ. Պողոս փաշա Նուպարի, որպէս զի նախապէս խոստացած առատաբաշխ վարժարանին շինութեան ամամուտիւնք գումարէն մաս մը յատկացուի ազգ. վարժարանին համար շինուելիք շէնքի ծախքերուն և գեղեցիկ գնելու համար իր վրայ առնելով միանգամայն դպրոցին շինութիւնը։ Պողոս փաշա հաճած է իր ծախքով շինել վարժարանը և գնել գեղեցիկ։ Նոր կառուցուելիք դպրոցին յատակագիծն ալ պատրաստուած է և մօտ օրէն պիտի ձեռնարկուի շինութեան։ Գաւառ. Ժողովը իր շնորհակալութիւնը յայտնած է Ն. Վսեմութիւն Պողոս փաշա Նուպարի։

ԳՈՒՄ ԳԱԲՈՒՒի աղքատախնամը տեղւոյն աղքատ հիւանդներուն 3000 օրայ ածուխ բաժնած է մինչև հիմա եւ դեռ արամադրելի ունեցած 2000 օրա ածուխը եւս մաս առ մաս պիտի բաժնէ։

ՄԱՐԻՊԻԻՂի եկեղեցիին և վարժարանին հիմնադիր հանգուցեալ Յովհաննէս պէյ Տատեանի անուան ազատ խմբութիւնը ըլլալով երէկ, նոյն թաղի եկեղեցիին մէջ յատուկ Պատարագ մատուցուեցաւ։ Աւարտողութիւններէն վերջ ի ներկայութեան երկսեռ ուսանողներուն հոգեհանգստեան պաշտօն կատարուեցաւ հանգուցեալ բարերարին գերեզմանին վրայ եւ դպրոցին մէջ։

ԾԱՂԻԿի խմբագրութիւնը կը խնդրէ մեզմէ ծանուցանել թէ գաւառներէն անոնք որ կը փափաքին յառաջիկայ Նոր Տարիէն սկսեալ բաժանորդագրուիլ, բացարձակապէս պէտք է կանխիկ ղրկեն բաժնեգինը, տարեկան 54 և վեցամսեայ 27 ղրուշ, ուղղակի խմբագրութեան հասցէին, Ղալաթիա, Գուրչեշմէ խան, թիւ 7։

Գիւչիւք-Յակոբեան ընտանիքը իր խորին չնորհակալութիւնը կը յայտնէ ամէն անոնց որոնք ներկայ գտնուելով Տիկ. ԵՂԻՍԱԲԵԹ ԳԻԻԶԻԻՐ-ՅԱԿՈԲԵԱՆԻ յուղարկաւորութեան, իրենց ցաւակցութիւնը յայտնեցին այս տխուր առթիւ։

ԱՊԱՌԻԿ. — Կարմիր Աւլոր, ապառիկի վաճառատան ազդը կարդալ որդրդ երեսը։

ՄԵՐ ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐԸ

ՆՇԱՆ էֆ. ՊՕՅԱՃԵԱՆ (Իւնիա.)— Ձեր թերթերը սկսանք ղրկել։ Անցեալ տարւոյ Ապրիլ 14ին վճարուած է մէկ Օսմ. ոսկի։ Ձեր նոր բաժնեգինին կը սպասենք։

ՄԻՀՐԱՆ էֆ. ԸՆԲԱՊԱՊԵԱՆ (Սամսոն). — Ստացած ենք ձեր ղրկած երկու օսմ. ոսկինոց չէքը ի հաշիւ ձեր և Երանոս էֆ. Տ. Առաքելեանի բաժանորդութեան։ Ռուբէն էֆ. Տօնիկեանի թերթերը սկսանք ղրկել։

Ն. էֆ. ՔԻԹԷՆՃԵԱՆ (Սօֆիա). — Ստացանք Մանզումէի ձեր բաժնեգինը։

Վ. էֆ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ (Մարզուան). — Ձեր յանձնարարութեան համեմատ սկսանք Մանզումէ ղրկել Հալաչ։

ԱՒԵՏԻՍ էֆ. ՍԱՒՈՒԼԵԱՆ (Տէնէք Մաւէն). — Մկրտիչ էֆ. Խաչատուրեանէ ստացանք երկու օսմ. ոսկի։ Կը յուսանք որ կանոնաւորապէս կը ստանաք Մանզումէի թիւերը։

ՅԱԿՈԲ էֆ. ԳԱՍԱՊԵԱՆ (Ֆիլատէլֆիա). — Մանզումէի 1345 թիւէն սկսանք ղրկել ձեր նամակին համաձայն։

ՐԷՍՄԻ

ԹԷՎԱՖԻՇԱՔ

Մէարիֆ Նէզարէթը ճէլիլէսի երմէնիէ մասէյէնէ մէմուրը իզզէթլու Սիւրէյա պէյլէ սիվիլ սէր գօմիսէրի Թիֆօր էֆէնտիյէ բիւթէրի Սանիյէ սընըֆը Սանիսի Թէվֆիկ պույրուլմուշ տը։

***

Պիթլիս վիլայէթի տախիլինտէ Զապպէյուր գազասը գայմագամլըզը Արճէշ գայմագամը Էշմամի պէյէ Թէֆվիզ պույրուլմուշ տը։

ՆԸՇԱՆ

Հաշմէթլու Բաբա հազրէթլէրինին մէհլիսը բուհանիսի բէյիսի կարախնալ Սաթօլլի իլէ կարախնալ Տէլլա Վալբէյէ պիրինճի վէ Վատիկան բէյիսի մանսէնէէր Պիթէրլէնի իլէ խարիճիյէ սամիրէսի միսթէշարը մանսէնէէր Տէլլա Գիներա վէ ուսմարը շարդիյէսի միսիրի մանսէնէէր Բուլլերի վէ մանսէնէէր Վիշչաեէ իքինճի վէ Բրօքանատա մէճլիսը բուհանիսի պաշ քեսթիպի մանսէնէէր Բասքինեէ իշչունճի բիւթպէլէրտէն Մէէֆիթի Նըշանը զիշանլարը իհսան պույրուլմուշ տը։

ՆԵՐՔԻՆ

ԵԼՄՏԱԿԱՆ նախարար Զիա պէյ, առջի օր, առաջին անգամ ըլլալով ներկայ գտնուեցաւ Նախարարաց Խորհուրդին։

ՍՊԱՐԱՊԵՏ Բիզա փաշա, տակաւին ապաքինած չըլլալով, չկրցաւ ներկայ գտնուիլ Նախարարաց Խորհուրդին։

ՄԱՐԴԱՀԱՄԱՐ.—Գրուեցաւ ձեռնհաս պաշտօնարանին՝ ղրկել հարկ եղած քննիչները, որպէս զի մարդահամարը աւարտած տեղերը քննեն կատարուած գործողութիւնները, ինչպէս կը տրամադրէ օրէնքը։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ դեսպան Մ. Քոնոթան Յունվար 5ին Պոլիս կը ժամանէ։

ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆՆԵՐ. — Կայս. կառավարութիւնը որոշած էր 3րդ զօրաբանակին իւրաքանչիւր զօրաբաժին մէջ ենթասպաներու վարժարաններ հաստատել։ Այս առթիւ քանի մը սպաներ ղրկուած էին Գերմանիա, այդ կարգի վարժարաններուն ձեւը և ծրագիրը ուսումնասիրելու համար։ Այս սպաներէն մէկ մասը վերադարձան Սելանիկ, իսկ մէկ մասը մնաց հոն, ուսումնասիրելու համար թնդանօթաձգութեան արուեստին նոր մարդանքները։

ՀԱՅՏԱՐ ՓԱՇՇԵՒ ԵՒ ԲԷՆՏԻՒԻ միջև երկաթուղիի երկրորդ գիծ մը շինելու վերաբերեալ գրութիւնները, Հանրօգուտ շինութեանց Նախարարութեան կողմէ քննուելէ ետքը, Բ. Դրան մատուցուեցան։

ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԹԻՒՆ. — Հայ-Հոսմէական հասարակութեան պատկանող Օր. Բ. Ե. որ հինգ վեց տարիէ ի վեր նշանուած էր Ա. Էնքէրճի անուն երիտասարդի մը հետ, դատ բացած էր յիշեալին դէմ որ բռնաբարած էր իր պատիւը։ Բերայի պատժական դատարանը լսելէ ետք Օրիորդին կողմէ կարգուած ծանօթ փաստաբան Հմայեակ էֆ. Խասրովեանի, և երիտասարդին կողմէ կարգուած փաստաբան Սէլիմ Հիւսնի և Ասիլ պէյերու պաշտպանողականները, չորս ամսուան բանտարկութեան և 150 ոսկիի տուգանքի դատապարտեց յիշեալ Ա. Էնքէրճին։

Վ. ՔԻՕՄԻՐՃԵԱՆ դեղարանի ազդը կարդալ Հրդ երեսին մէջ

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԵՐԼԻՆ, 11 Յունվար. — Զինուորական շրջանակներու մէջ զրոյց կայ թէ Վիլհելմ կայսր Ամանորի առթիւ բարձրաստիճան զօրավարներու առջեւ խօսած ճառին մէջ յայտարարեր է թէ համոզուած է որ այս տարին պիտի անցնի, առանց խաղաղութիւնը վրդովելու հանգամանք ունեցող դէպքերու։ Իմ ձիգերս, ըսաւ, միայն մէկ նպատակէտ պիտի ունենան. Գերմանիան խաղաղապէս բարգաւաճեցնել և բոլոր տէրութեանց հետ բարւոք յարաբերութիւններ մշակել։ Բայց, ըսեր է կայսրը, պէտք է որ բանակն ու նաւատորմը պատրաստ ըլլան ամէն պատահականութեան առջեւ։

ԼՈՆՏՈՆ. — Նախագահ Ռուզվէլթ հրապարակաւ կը հերքէ օտար թերթերու այն լուրը թէ Ֆրանսա իմացուած է Մ. Նահանգաց որ կարելի է նախապէս իրենց միջև համաձայնութիւն գոյացնել Ալժեզիրասի դեսպանախորհուրդին մէջ քննուելիք կէտերուն վրայ։

ՔԷՕԼՆ. — Սօֆիայէն կը հեռագրեն «Քէօլնիշէ Զայթունկ»ի թէ Պուլկարիա Ֆրանսական պանքաներու հետ բանակցութեանց ձեռնարկած է իր հանքային պարտքին փոխման համար։

ԲԱՐԻԶԻ ՊՕՐԱՆ

BOURSE DE PARIS

11 Յունվար 1906

Ֆրանս. 3%	(3% Français)	98 75
Օսմ. Միացեալ	(O. Nv. Unif.)	91 70
Երկաթուղի	(Lois Turcs)	142 —
Պանք. Օթթ.	(Banque Ott.)	602 —
Բէյի	(Tab. Turcs)	381 —
Թրանսվաալ	(Transvaal)	57 —
Սպանիական		91 52
Ռուսական 3%		70 92

ՄԱՆԶՈՒՄԷԻ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆՑ ԲԱԺԻՆԸ

ԿՆՈՔՆԵՔ

ԳԷՈՐԳ-ՆՇԱՆ, որդի Տէր և Տիկին Յակոբ Ճինեանի, մկրտուած Սամաթիոյ Ս. Գէորգ եկեղեցւոյ մէջ, 25 Նոյեմբեր ուրբաթ օր, կնքահայրութեամբ Պ. Պ. Օննիկ Եսանոսեանի և Նուպար Սարիբէյեանի։

ՎԱՐԺ ԳՐԱԳԻՐ ՄԸ

Տոմարակալութեան Նամանաւանդ վաճառականական առուծախի գործողութեանց ինչպէս նաեւ հայերէն, Թուրքերէն և ֆրանսերէն Թղթակցութեանց քաջ հմուտ և վարժ գրագիր մը պաշտօն կը փնտռէ ո՛ և է վաճառատան մէջ։

Դիմել խմբագրատունս։

1—6

ՍԱԿԱՐԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆԸ

8/27 Դեկտեմբեր 1095

ՕՍՄ. ՄԻԱՑԵԱԼ ԲՈՆՍՈՂԻՏԷ	
Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ Օ.Ս.	99.10½
Երէկուան էն բարձր գինը »	99.17
» էն վար գինը »	99.10
ԲՈՒՄԷԼԻի ԵՐԵՍԹՈՒՂԻ	
Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ ֆր.	136.50
Երէկուան էն բարձր գինը »	136.62
» էն վար գինը »	136.25
Շիրքէթը Խայրիէ	36.—
Օսմանեան Պանք	606.—
Թրանսվալ »	55.—
Քրէսի Ծոնսէի էմիրիէն Ա.	330.—
» « » Բ.	270.25
Պանք Նաս. Կրէս.	435.—
Տէրքսի Լուրի ընկ.	252.—
Օսմ. Ապահովագր. Ընկ. Լ. Օ.	4.10
Թրամվայի բաժնեթուղթ	7.30
Քարտֆ Կ. Գոլոյ	511.—
Լուրիսմ ֆր.	69.75
Անատոլ. երկ. բաժնեթ. Ա. Ո	16.25
Բէյրութի պարատաթուղթ ֆրանք	382.

ԴՐԱՄՆԵՐՈՒՆ ԸՆԹԱՑՔԸ

Օսմ. ոսկին 100 ղ.էն	ղ. փր.
Ֆրանսական ոսկի	87.20
Անգլիական ոսկի	109.32
Բոլ	90.—
Քրիմից	51.—
Մէճիտիյէ արծաթ	108.14
Մէճիտիյէ	102.30
Բուլգարական թղթադրամ	8.71

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆ

Ճարտարական 4%	91.50
Սպանիական արտաքին	92.85
Ռուսական 4% 1901	85.75
Անգլիական Քոնսոլիտէ Ա. Ո.	89.43
Ֆրանսական Ռանթ ֆր.	99.—
Լանտան 3 ամիս	111.10
Բարիզ »	22.62½
Վիէննա չէք ֆիոր.	21.86
Գերլին անտակտ չէք մարք	18.57

ՄԱՆԶՈՒՄԻՒ ՕՐԱԳԻՐ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԹՈՒՂԹՕՆԸ — 56 —
ԳԻՆԸ 3 ՊԱՐԳԵՂԱՏՈՒ
ՕԹԹՈՄԱՆ ԿԱՅՍՐՈՒԹԻՒՆ ԻՍՄԱՅԷԼ ԶԷՔՄԷԼԻԳԱՆԱՆ

ՀՆԱԳԻՏԱՐՀԻԿ ԱԴԱՄԱՆԴՆԵՐՈՒ ԹՈՐՀՐԴԱՒՈՐ ԳՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

ԺԷ.

ՆՈՐ ՏԱՐԻՈՅ ՀԱՇ

—Սպասեցէք, բարեկամներս, ասմէնքը չըսի դեռ, յարունակեց։ Այն կինը որ իմ գահարեղէններս գողցած էր, անլուր յանդգնութիւնը ունեցաւ իր կորուստին համար գանգատելու և յն իսկ զայրացաւ և յուսահատեցաւ։ Ասոնց ճամբեր ունիմ կարծելու որ այս կինը մեզմէկից մը ունէր յանձին միւս մարդուն և հակածելով որ անիկա գողցած էր իր ադամանդները, անոր դէմ վկայութիւն պիտի տար և իր օձիքը պիտի ազատէր։

Մինչ դէպի Նիւ Եորք կ'երթայինք, Մր. Պէրնս որոշեց որ ուղեւորները խուզարկուին։ Հաւատացէք, չատ հաճոյք ղգացի։ Զուարճալի էր երբ ադամանդները կը փնտռուէին Նիւ Եորքի մէջ, մինչ ես գիտէի որ անոնք Նիւ Հավընի մէջ էին։ Միւսն ասեն կը փափաքէի կարելի եղածին չափ չուառալ Նիւ Հավընն դառնալ։ Այս նպատակը ունենալով, Մր. Պէրնսը նախաճաշի հրաւիրեցի և ջանացի հաւատացնել անոր թէ իմ ուզածս էր որ ինքը հսկողութիւն կատարէր վրաս։ Բայց ստուգիւ կ'ուզէի գինովել թէ անմիջապէս մէկը պիտի յայտնէր զիս հետապնդելու համար։ Արդարեւ յայտնացուցած էր։ Ասոր համար ատիպուեցայ իմ պանդոկս դառնալ իբր թէ բնաւ փոփոխ չունէի քաղաքէն մեկնիլ։ Ցետոյ յանձնեցայ մարդուն հետապնդումէն ազատիլ, չնորհիւ օդային երթեւեկութիւնի կամուրջներուն և գացի Նիւ Հավընն, պարկը գայ, մերձակայ պանդոկը տարի խնդրելով որ պահեն զայն։ Գիտէի որ լրագիրները գողութեան վրայ պիտի խօսէին և թէ պանդոկ գացած ատեն կասկածելի վարմունք մը ցոյց տուած ըլլալովս, ուշադրութիւն պիտի հրաւիրէի։ Ճիշտ այսպէս եղաւ և գահարեղէնները յանձնուեցան ոստիկանութեան, որ ինծի համար ամենէն ապահով տեղն էր։

Տեսաք, ահաւասիկ իմ գործած գողութեանս պատմութիւնը։ Այլ ես կը մոռայ ինծի միայն Պօսդընի մաքսատան ստացագիրը և Բարիզի վաճառականին հաշուեցոյցը մէջտեղ հանել, գահարեղէններս ոստիկանութենէն առնելու համար։ Դո՞հ էք, Մր. Բանսոլֆ։

—Կատարելապէս։ Լաւ շահեցաք ձեր գրաւը և ես հիմա պիտի տամ ձեզ 1000 սօլարոց չէք մը, զոր կը խրդրեմ որ ընդունիք չնորհաւորութիւններուս հետ։

—Շատ չնորհակալ եմ, բաւ Միչըլ չէքը առնելով, կ'առնեմ վասն զի պէտք ունիմ անոր, ինչպէս որ պիտի հասկնաք։ Հիմա ձեզ պիտի պատմեմ բո՛ւն պատմութիւնը միւս գողութեան։

Այս խօսքերուն վրայ ամենքն ալ զարմացան։ Մր. Թօրէ կարծես ջղայնութիւն մը ունեցաւ։ Մէկ ձեռքը պօրտոյի գաւաթին վրայ դրաւ և ուժգ մը առնելէ ետքը դարձեալ ձեռքը չը քաշեց։

—Ամենքդ ալ կը յիշէք որ, շարաւնակեց Միչըլ, Ֆիլատէլֆիայի մէջ հիւանդ պառկած էի Մր. Վան Բուլըսդրընի տան մէջ տեղի ունեցած պարահանդէսին առեն։ Պարծանքով կ'ըսեմ որ գործին ամենէն արհեստագիտական մասը հոն կատարեցի։ Զիս տեսնողը անպատճառ պիտի համոզուէր որ ստուգիւ հիւանդ էի։ Սակայն այս հիւանդագին երեւոյթը կը պարտէի բժիշկի մը որ իմ խնդրանքովս զանազան դեղեր տուաւ ինծի։ Կը գուշակէի որ Ֆիլատէլֆիայի մէջ Մր. Պէրնս հսկողութիւն կատարել կուտար վրաս և հոգ տարի որ այդ հսկողութիւնը ապարդիւն մնայ։ Սակայն կ'ապասէի որ գործս աւարտելէ ետք, Մր. Պէրնս ինք անձամբ Ֆիլատէլֆիա գար։

Բայց չկանխենք։

Կառնխաւմբին գողութենէն ետքը, Բօզ Միչըլ ըսուած կինը սպանուեցաւ։ Կ'երեւի թէ տարօրինակ դիպուածով մը, այդ կինը նոյն տան մէջ կը գտնուէր ուր կինս կ'ապրէր այն ատեն։ Գիտէի որ ուրիշ պարագաներ ալ զիս ամբաստանելու երեւոյթը ունէին։ Բայց ես առաւելութիւն մը ունէի Մր. Պէրնսի վրայ, վասն զի գիտէի որ գահարեղէնները կնոջ ձեռքէն գողցող մարդը զայրացած ըլլալու էր, իր թանկագին աւարը գտած չըլլալով Նիւ Հավընի մէջ։ Կրնար ենթադրել որ կինը ինք պարկին մէջէն վերցուցած էր գահարեղէնները և այս թեթեւ յոյսով կրնար կնոջ քով երթալ և պարկին գողութիւնը խոստովանելով, անոր բերնէն առնելու աշխատիլ որ գահարեղէնները իր քովը կը գտնուին։ Այս գործին մէջ չյաջողելով, չէ՞ր կրնար բարկութեան թափի մը մէջ սպանել զայն։

— Հոս կը սխալիք, Մր. Միչըլ, բաւ գործակալը։ Կինը քնացած ատեն սպանուեցաւ և պայքար չունեցաւ ոճրագործին հետ։

— Նոյն իսկ այդ պարագային կրնանք երեւակայել որ մարդը գաղտնաբար ատն մտաւ և կինը սպաննեց ադամանդները փնտռելու և յետոյ օձիքը ազատելու համար մեղադրեցի մը ձեռքէն, որուն պէտք չունէր այլ ես։ Գէթ այսպէս կ'ենթադրէի ես։ Եւ յետոյ, համոզուած էի որ կը ճանչնամ ոճրագործը։

Այս միջոցին Մր. Թօրէ ձեռքը դէպի գինիին գաւաթը երկնցուց ջղաձգօրէն, բայց ձեռքը տակաւին գաւաթին չմօտեցուցած, Մր. Պէրնս առաւ ու պարպեց գաւաթը։

Մր. Թօրէ կատաղութենէն կապարի գոյն առած էր և առամադիք մինչ ադէպ մը տեղի ունեցաւ, զոր ներկաները չտեսան։ Մր. Թօրէ Մր. Պէրնսի կողմը դարձաւ և փախչելու ձեւ մը ըրաւ, բայց Մր. Պէրնս կռնակը ամրոցին դարձնելով, իր դրացիին ցոյց տուաւ սեղանին տակէն ձեռքը բռնած հրազէնին ծայրը։

(Շարունակելի)

ՏՕՔԹ. Ք. ՀԷԶՎԷՀԵԱՆ

Եէտ-Փաւլէի Ս. Փրկչեան, Թաքսիմի Սէն-Մարտ և Գում-Գապուի կայսերական Բժշկ. վարժարանի հիւանդասենեակներու մէջ ներքին հիւանդութեանց, վիրաբուժական և մանկաբարձական ճիւղերուն հետեւած ըլլալով, այս անգամ միայն կերպով հաստատուած է Մաքրիգիւղ Սագըզ Աղաճ։

Իրեն դիմող բոլոր հիւանդները կ'ընդունի ամէն օր իր տունը. վկայական գրքաւորները միշտ իր չաթաթ օրերը կէս օրէ վերջ մինչեւ իրիկուն առհասարակ ձրիաբար կը դարմանէ Եւրոպական նշանաւոր բժիշկներու կերարկած նորագոյն մեթոտներով։

ԿԱՀԱՒՈՐՄԱՆ ԿԵՐՊԱՄՆԵՐ

ՍԹԱՄՊՕԼ 33, 35, 37 ՖԻՆՋԱՆՋԸԼԱՐ ՓՈՂՈՑ — ԳՈՐԳԵՐ

ՄՈՒՇԱՄՊԱ.—ԼԻՆՕԼԷՕՄ, ՎԵՐՄԱԿ ԿԱՐԱՄԵԱՑ ՀԱՄԱՐ ԾՈՊԵՐ (ՍԱՁԱՔ) ՊԱՏԻ ՆԿԱՐԷՆ ԹՈՒՂԹԵՐ — ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԼԱՁԱՌՈՅ ՖՐԱՆՔՕ ԵՒ ՈՐԴԻՔ

ԲԵՐԱ ՄԵԾ ՓՈՂՈՑ ԱՆԱՏՕԼՈՒ ԲԱՍԱԺ — ԹԻՒԼԵՐ ԵՒ ՍՓՕՐՆԵՐ

ԾԱՆՕԹ.— Մեր Բերայի հաստատութեան մէջ Հ. Ե. Նոյեմբեր 1էն մինչեւ 15 Դեկտեմբեր ամէն կիրակի, կարգ մը ապրանքներ պիտի ծախուին որոնց վրայ նշանակուած են վերջին գինը մեզ ապրանք եղած գինէն աւելի ածան։

36—34

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՆՈՐ ԳՐԱՏՈՒՆ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԳԵԼԷԶՆԵԱՆ

ԶԱԳՄԱԳԾԼԱՐ, ՄԵԾ ՆՈՐ ԽԱՆ

Գելէզնեան գրատունը պատիւ ունի ծանուցանել դպրոցական մարմիններու — հոգաբարձու, տնօրէն, տեսուչ, ուսոյցիչ— թէ ի վիճակի է յարաւիկայ ուսումնական տարեշրջանին խնամով, ու փութով հայթայթել Մէսրիգեն տրուած Օսմ. եւ Հայերէն ամէն տեսակ գիրքեր։ Դրատունս նպատակ եղած է յանախորդին յանձնուն մէջ փնտռել իր շահը։ Իր դրած համակրութեան ապացոյցն է յանախորդներուն մեծ թիւը որ կը տատանուի հեազհեազ։ Փորձ մը միայն կը բաւէ հաստատելու զրատունս գործատնութեան եղանակը։ Փոփոխութիւններս ծրի կը գրկենք յառաջիկայ 1905-906 տարեշրջանի համար իւրաքանչիւր դասընթացքի վրայ պատրաստուած դասագրքերու ցանկը։ 30—29

ՈՐԴԻ ՄԱՐՄԱՐԻՐԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆ ՄՆԱՑԻՆ, ապահովանց վարձանելու գործածեցէք

ՊԷՏՐՈԼ ՀԱՆԸ

(PÉTROLE HAHN),

Լիոնէն Ֆ. Վիպերի կողմէ պատրաստուած (de F. VIBERT Lyon) և ամէնէն նշանաւոր ոճիներու կողմէ գնահատուած ու յանձնուած միակ փորձուած, վերածնիչ կազդուրիչը։

Կը ծախսուի ամէն մեծ դեղարաններու մէջ ինչպէս նաև Բօ Օրէրթիվի լաճառատունը, և Պոլիս, Սալթան Համամ Մէրիքի օղլոց և ընկ. դեղորէից մթերանոցը։

Ներկայացուցիչ է. Տէբուէս 26, Ամանիաթի Խան, Մէյտանէքի փողոց։ 26—26

ԿԱՐԵԻՈՐ

Ներկայիս կուգանք ծանուցանել թէ նահատելով Տէար Տօքթօր Փ. Մորուսունի բրնակ արիւնքը, զոր բրաս յառաջ բերել Պամ աք Ֆիկի (Beaume de figues) գործածութեամբ նաանկան հիւանդութեամբ առաստղները գարմանելով՝ գործակից բերիկ կարգած ենք զինքը որ պատրաստ դարմանել իրեն դիմողները ամէն օր ինչպէս կէս օր իր բնակարանը Իւսկիւտար Սելամաղը և Զարեքլաքիի ու չորսի օրերը ժամը 7—8 կէս օրէ վերջ Էրպերեան դեղարանը ի կէտիկ Բայա։ Նձուկ կացութեան մէջ գտնուողները։

Société de Bienfaisance mutuelle des femmes Jolliet. Ill. U. S. A.

Կանանց հիւանդութեանց Ամերիկեան Բարեգործական ընկերութիւն

Ներկայացուցիչ Ռ. Սալախեանց

Կ. Պոլիս Շերէֆ խան 50—7

ՏՕՔԹ. ԶՐԱՔԵԱՆ

Ամէն օր կը գտնուի առաւօտեան ժամը 7 կէսէն Բայա, կարատ էֆ. Պէրպէրեանի դեղարանը և ժամը 8-11, Գում Գարաւ Նշանճի Ճատրի, Ցակբ էֆ. Ճէղվէճեանի դեղարանը։

Վերոյիշեալ դեղարաններուն մէջ ի և Շաբթ. օրերը միւսոյն ժամուն ձրիապէս կը դարմանէ, ամէն տեսակ հիւանդները։ 5—10

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ

ԿՐԹՈՒԹԻՒՆԸ

ՕՐՕՐՈՅԷՆ ՊԱՐՏԻ ՍԿՍԻԼ

ՄՆԼԱՔՆԵՐՈՒՆ ԴԱՍԱԳԻՐՔԸ

Հեղինակ՝ Իսխանուհի Ուռուսով

Թարգմանիչ՝ Վարդան Գ. Թովմասեան

Մանուկներու կրթութեան նուիրուած սոյն գիրքը անհրաժեշտ է որ գտնուի ամէն տեղ ուր որմանուկ կայ կամ մանուկ պիտի ծնի։ Մնողաց անանխալ ուղեցոյց ու իմաստուն խորհրդականը իրենց սիրասուն զաւակներուն հիմնական դաստիարակութեան համար, ինչպէս նաև ընտրի կարդանդի նուէրցուն ճշմարիտ բարեկամներու համար։ Ապագրանքները պէտք է ուղղել թարգմանչին՝ Իզմիր լրագրոյ տպարանը։ Փաւառներէ փոստի ծախք չի պահանջուիր։ Մէկէ աւելի գնողներու 25% զեղչ։ Փոխարէն փոստի փուլ ալ կ'ընդունուի։ Գին 5 դահեկան։ Հայ տղորիներու քով կը գտնուի միայն սոյն գրքէն։ 5—10

OUATE THERMOGENE

ԹԷՐՄՕԺԷՆ ՎԱԹԿԱՆԵՐ

VANDENBROECK, Cie. Bruxelles.

Պաղէն ծագում առնող բոլոր խիթերու, յօդացաւերու, ցաւերու միազգու դարմանն է։ Մկանանց և զիներու բնական ոյժը, կորովը ու գործունէութիւնը կը վերահաստատէ, արեան չոջանը կը դիւրացնէ և միզաթթուները (urates), որ յօդացաւի միակ պատճառն է կ'անհետացնէ։ Թէրմօժէն Եւրոպայի կարեւորագոյն հիւանդանոցներուն մէջ փորձուած և յոյժ օգտակար ճանչցուած է։ Դարձեալ թութակ կապոր մը վաթկայ կարելու և վրան քսուելու, ապի կամ գունաւոր սրբսկելով թեթեւ թրջելէ յետոյ ցաւող կողմը փակցնելու է։ Ոչ բիծ և ոչ վէրք կը թողու ուրիշ դեղերու պէս։ Բոլոր դեղարաններու, դեղավաճառներու և Գօ Օրէրթիվի մօտ կը ծախսուի։ Մեծաքանակ, Պոլիս Անանիաթ խան թիւ 26, Մ. Է. Ցիրասէս։

Կեղծերէն զգուշանալու համար վերի մարքային ուշադրութիւն տուր։ 5

ԱՄԷՆ ՏԵՂ ՓՆՏՌԵՑԷՔ ՆՇԱՆ-ՊԱՊԻԿԵԱՆ

ՏԱՐԵՑՈՅՑԸ

ՊԱՅԵՆԵՐԱԶԱՐԴ 1906 Թ. ՏԱՐԻ

Բոլոր անոնք որ երկար ապրիլ կ'ուզեն
Բոլոր անոնք որ կը ձանձրանան
Բոլոր անոնք որ խնդալ կ'ուզեն
Բոլոր մեծ հայրիկներն ու բոլոր մեծ մայրիկները
Բոլոր մեծերն ու բոլոր պզտիկները

ԱՄԷՆԲԸ, ԱՄԷՆԲԸ ԹՈՂ ԿԱՐԴԱՆ ՆՇԱՆ-ՊԱՊԻԿԵԱՆ ՏԱՐԵՑՈՅՑԸ

Ու ամէն տեղ կը գտնուի եւ նաեւ Նշան-Պապիկեան Դրատունը 8

ԳԻՆ 5 ԴՐՈՒՇ

ԳԱՒԱՌԻ ՀԱՄԱՐ 6 ԴՐՈՒՇ

ԴԵՂԱՐԱՆ Վ. ՔԷՕՄԻՐՃԵԱՆ

Բերա, Մեծ Փողոց թիւ 57, Թաքսիմ, Զաճենեան Աբարթմանի ներքեւ

Պատիւ ունիմ ծանուցանել Յարգոյ Հասարակութեան որ, ստիպեալ մը ի վեր հաստատած սոյն դեղարանս, թէ՛ խղճամիտ սպասարկութեան, թէ՛ ճշդապահութեան և մանաւանդ գիներու չափաւորութեան չնորհիւ՝ քիչ առեղի մէջ արժանացած է ընդհանուրին վստահութեան և հոգակիր քաջալերութեան։

Դեղարանս կ'այցելեն ծանօթ մասնագէտ բժիշկներ՝ դիմող հիւանդներու կատարելու խնամք հայթայթելու համար։ Իսկ նրբաքաղաքի օրերը ձրի դարմանումներ կ'ըլլան։

Դեղարանս կ'այցելէ նաև ամէն օր՝ կանանց երեսի անբնական մազերը՝ (մօրուս կամ պէխ) հիմնապէս անհետացնող կնախաւոյժ ՏՕԹԹ. ԲԱՐԱՂԱՄԵԱՆ, ժամը 7—10 (Հ. Թ.)։

Կը գտնուի նաև կարող Աստուածաբոյժ մը՝ որ իրեն դիմողներուն տեսակի բոլոր հիւանդութիւնները կը գարմանէ և արհեստական անթերի ակռաներ կը շինէ։ Դեղարանիս մէջ կը գտնուի նաև այս ճիւղին համար անհրաժեշտ ակռայի փոշի, նաև անոր Ջուրը և առանձին վրձիններ։

ԶԿԱՆ ԻՐՂ. — Զիրան ներկայ եղանակին համար, յատկապէս բերուած եմ Նորվէկիոյ (Բէթթէր Մօլէր) հմտաւոր ատն ամէնէն ընտիր, ամէնէն դիւրաթարս և տխորժահամ Մորիւի ձկան իւղը որ կը գեղեցնէ հրապարակի վրայ գտնուածները։

Ուստի կը խնդրեմ Յարգոյ հասարակութենէն որ հաճի պատուել զմեզ՝ փորձով համոզուելու համար մեր հրապարակային խոստումներուն։ 9—50

8 ԱՄԻՍ ՊԱՅՄԱՆԱԼԱՄ 8

ԱՄԱՆԵՑ ՈՒԵՒ Է ԿԱՆԽԱՎՃԱՐԻ ՊԷՏՐՈՍ ԵՒ ԶԱՓՈՒ ՎՐԱՑ ՀԱՆԴԵՐՁԵԼԷՆՔ ԱՐԱՆՑ ԵՒՏՂԱՑՈՅ ՀԱՄԱՐ ՅՈՒՆՈՒՆ ՆՈՐԱՁԵՒ ԵՒ ԱԾԱՆ

ԿԱՐՄԻՐ ԱՔԼՈՐ

299, Մահմատ Փաշայ, 299
71, Թարագճըլար. 71

11—35 ՍՏԱՄՊՕԼ

Մանուկներ կամ մեծեր, մանաւանդ Ամերիկայի մէջ գտնուող հայերուն համար, մեր գրասենեակը ունի մեծ քանակութեամբ Ամերիկեան ոճի նոր տիպի ամէն տեսակ յանձնուած։ Մանաւանդ գրասենեակս հանդերձեալ է վերջին ոճի մեծ ընտրութեամբ։ Մանաւանդ հանդերձեալ է, որ անգամ մը ալ ուզի ընտրեցուած ոճերուն հանդերձները։ Դրամագլուխ գրասենեակիս ունի մեր ամբողջ ունեցածը։ Ամենայն ոճերուն գինը ամէն տեսակ յանձնուած